

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مبانی و روش‌های آموزش سواد اطلاعاتی

Basics and Methods of Information Literacy Training

گردآورنده "سلیمان شفیعی"

طرح درس

- مبانی نظری سواد اطلاعاتی: مفهوم، ضرورت، کارکرد و سابقه
- استانداردهای سواد اطلاعاتی
  - استاندارد سواد اطلاعاتی انجمن کتابخانه های آموزشگاهی، دانشگاهی و ملی انگلستان sconul
  - استاندارد سواد اطلاعاتی انجمن کتابخانه های دانشکده ای و پژوهشی امریکا ACRL
- برنامه ریزی برای آموزش سواد اطلاعاتی در کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی
- سنجش میزان پیشرفت سواد اطلاعاتی در کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی
- تمرین

منابع درسی

۱. پریخ، مه‌ری. (۱۳۹۲). آموزش سواد اطلاعاتی: مفاهیم، روش‌ها و برنامه‌ها. تهران: نشر کتابدار.
۲. داورپناه، محمدرضا؛ قاسمی، حسین؛ و سیامک، مرضیه. (۱۳۸۷). سنجش سواد اطلاعاتی دانشجویان. انتشارات دبیزش.
۳. برکهارت، جوانا ام. (۱۳۹۱). آموزش سواد اطلاعاتی به دانشجویان: ۳۵ تمرین عملی بر مبنای استانداردهای سواد اطلاعاتی. ترجمه علی حسن قاسمی و حیدر مختاری تهران: چاپار.

پیش درآمد

هشدار!

رالف شا:

هرگاه کتابخانه در برآوردن نیازهای کاربران خود قصور ورزد، جامعه علمش را در برآوردن آن نیازها متوقف نمی سازد، بلکه نهادی دیگر را جهت برآوردن آنها می آفریند.

دیدگاه/رویکرد: تغییر نگاه

درون گرایی ← برون گرایی

واگرایی ← پویایی

رویه های سنتی ← رویه های خلاقانه

دنباله روی ← راهبری

مقاومت در برابر تغییر ← مدیریت تغییر

آموزش های سنتی ← آموزشهای خودیادگیری (سواد اطلاعاتی)

فناوری های کهنه و منسوخ ← فناوری های نو و کارآمد

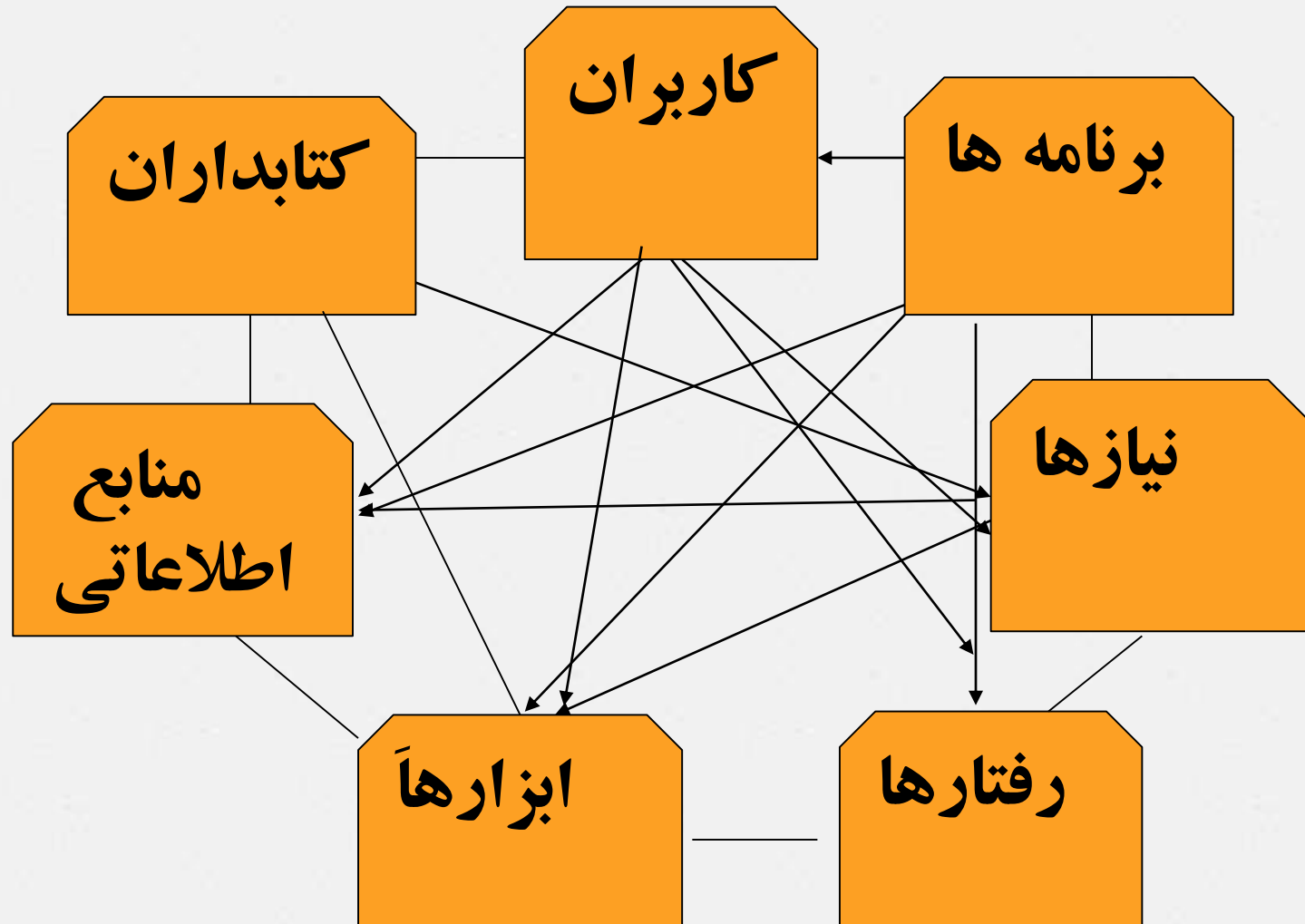
مقیاسهای کمی ← مقیاسهای کیفی

مؤلفه های خدمت کدامند؟

کاربران
برنامه ها
نیازها
رفتارها
منابع اطلاعاتی
ابزارها
منابع انسانی

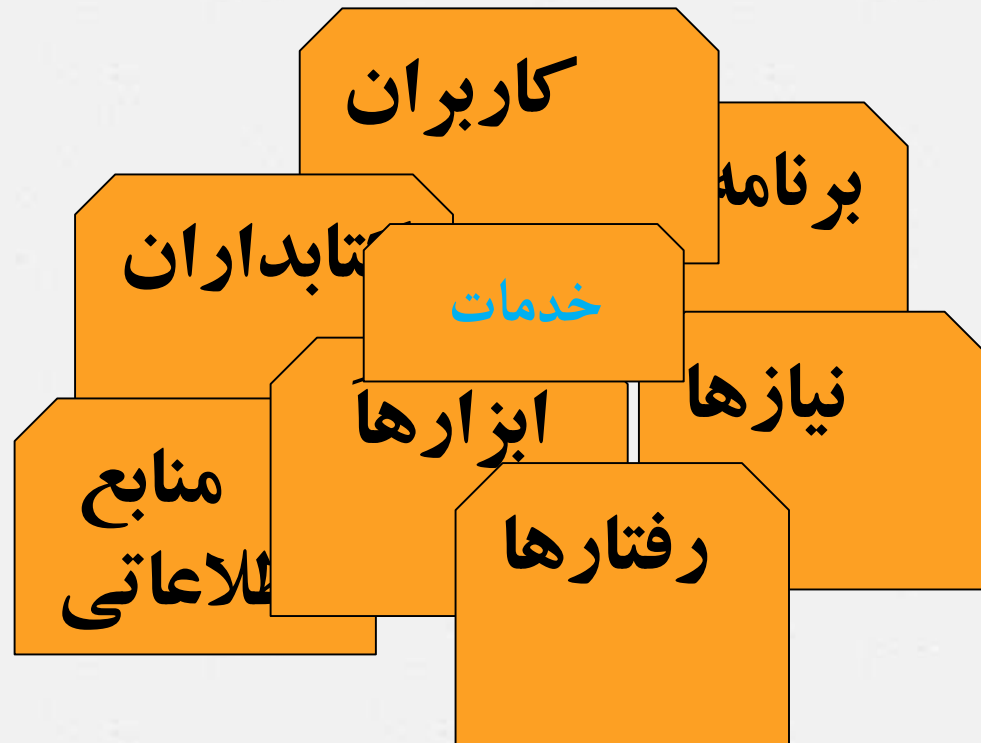
آیا اینها با هم ارتباط دارند؟

خدمات: نقطه اتصال مؤلفه ها

خدمات: بر آیند مؤلفه ها

نکته:

شرایط حضور و بقای موثر علم اطلاعات و دانش شناسی در عصر حاضر

- ❖ اعتقاد عمیقتر به رسالت و نقش حرفه
- ❖ پویایی بیشتر
- ❖ سیال بودن
- ❖ تعامل و برون گرایی بیشتر
- ❖ مدیریت علمی تر
- ❖ آینده نگری
- ❖ وسعت نظر بیشتر

سیر تحول مفهوم سواد اطلاعاتی

معادل انگلیسی	واژه ها
Teaching library use	آموزش استفاده از کتابخانه
library orientation	آشنایی با کتابخانه
library skills	مهارت های کتابخانه ای
library instruction	آموزش کتابخانه ای
library education	آموزش کاربران
Bibliographic instruction	آموزش کتابشناختی
Reader education	آموزش خواننده
Information literacy	سواد اطلاعاتی

ضرورت سواد اطلاعاتی و تلفیق آن در برنامه درسی

۱. گسترش روزافزون فناوری های نوین اطلاعاتی مانند اینترنت، شبکه های اطلاعاتی، سیستم های ارتباطی راه دور، پایگاه ها اطلاعاتی و...

۲. رشد روزافزون حجم تولیدی دانش و اطلاعات در اشکال مختلف آن مانند چاپی، الکترونیکی، چندرسانه ای

۳. تحول در نظام آموزشی و تبدیل نظام آموزشی از استادمحوری به منبع محوری و پژوهش محوری

۴. چالش کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی با فناوری های نوین
اطلاعاتی و ضرورت تغییر در برنامه ها، خدمات و نگرش های آنان

۵. کافی نبودن آموزش های کتابشناختی در محیط های کتابخانه
ای در عصر جدید
۶. و...

انواع سواد از نظر یونسکو

۱

سواد عاطفی

توانایی برقراری روابط عاطفی با خانواده، همسر و دوستان به نحو شایسته

۲

سواد ارتباطی

توانایی برقراری ارتباط و تعامل با تمامی اعضای جامعه (آداب معاشرت - روابط اجتماعی مناسب)

۳

سواد مالی

توانایی مدیریت اقتصادی درآمد (چگونگی پس انداز، سرمایه‌گذاری و مدیریت هزینه‌ها)

۴

سواد رسانه‌ای

این‌که بدانیم کدام رسانه‌ها معتبر و کدام نامعتبر است؛ توانایی تشخیص وثوق اخبار و دیگر پیام‌های رسانه‌ای

۵

سواد تربیتی

توانایی تربیت فرزندان به نحو شایسته

۶

سواد رایانه‌ای

توانایی استفاده از مهارت‌های هفت‌گانه رایانه (ICDL) مفاهیم پایه فناوری اطلاعات و ارتباطات، استفاده از رایانه و مدیریت فایل‌ها و واژه‌پرداز)

اگرچه تعریف قدیمی سواد، توانایی نوشتن و خواندن است، ولی امروزه در قرن بیست‌ویکم توانایی خواندن و نوشتن، تنها بخش کوچکی از تعریف سواد است و حتی داشتن مدارک و مدارج عالی دانشگاهی نیز دلیل باسوادی افراد نیست. در این گرافیک اطلاع‌رسان به برخی از انواع سواد در قرن ۲۱ اشاره می‌شود. نظام آموزش و پرورش ایران، با انتشار کتاب درسی «تفکر و سواد رسانه‌ای» در پایه دهم در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۵، گام نخست برای آموزش یکی دیگر از سوادها با عنوان سواد رسانه‌ای برداشته است. (هرچند برخی از اجزای بسته آموزشی این کتاب، پیوندهایی با سواد بصری دارد) با همه این احوال، هنوز راه طولانی برای با سواد شدن در عصر حاضر باقی مانده است

انواع سواد در قرن ۲۱

دیگر انواع سواد

سواد کشاورزی

سواد تحلیلی

سواد فرهنگی

سواد کارکردی

سواد شناختی

سواد سلامتی روانی

سواد سلامتی

سواد تژادی

سواد عددی

سواد اطلاعاتی

سواد علمی

سواد بصری

توانایی درک، تفسیر، تبادل نظر و انتقال مفاهیم نشان داده شده در یک تصویر

مفهوم سواد

در تعریف سنتی **سواد**، توانایی خواندن و نوشتن است
یا توانایی به‌کاربردن زبان برای خواندن، نوشتن،
گوش‌دادن و سخن‌گفتن؛

در مفهوم نوین این واژه به سطحی از خواندن و
نوشتن که برای ارتباط کافی است گفته می‌شود یا
سطحی که یک فرد بتواند مفهوم را بفهمد و انگاره‌ها
و اندیشه‌هایش را تا جایی که بتواند در آن جامعه
سهیم باشد، بیان کند.

یونسکو تعریف زیر را از سواد ارایه داده است:

«باسوادى توانايى شناخت، درک، تفسیر، ساخت،
برقرارى ارتباط و محاسبه در استفاده از مواد
چاپ شده و نوشته شده مربوط به زمینه‌هاى گوناگون
است. باسوادى زنجيره آموزشى را که توانايى رسيدن
به اهداف، توسعه دانش و پتانسيل، و شرکت کامل
در جامعه‌اى بزرگتر را براى یک فرد فراهم مى‌کند،
دربردارد.»

مفهوم سواد اطلاعاتی

نخستین بار در سال ۱۹۷۴ **پاول زورکوفسکی** عبارت سواد اطلاعاتی را برای توصیف افرادی که فنون و مهارت های لازم را برای بکارگیری طیف وسیعی از ابزارهای اطلاعاتی و نیز منابع ردیف اول برای حل مسائل خود آموخته بودند اطلاق شد.

یکی از نخستین و ساده ترین تعریف ها توسط
کوستا ۱۹۸۵ ارائه شده است: توانایی دستیابی،
ارزیابی و استفاده از اطلاعات گوناگون منابع
است.

مجموعه مهارت های جستجو، بازیابی و تحلیل
اطلاعات، تشخیص اطلاعات معتبر و توان
استفاده از اطلاعات در حل مساله و در زمان
استفاده از تفکر انتقادی (دویل، ۱۹۹۶)

سواد اطلاعاتی شامل شناخت نیازهای اطلاعاتی خود، مهارت تشخیص، مکان یابی، سازماندهی، ارزیابی و استفاده موثر از اطلاعات است که فرد برای حل مسائل و مشکلاتش مورد استفاده قرار می دهد. این مهارت ها پیش نیاز مشارکت موثر در جامعه اطلاعاتی و از جمله حقوق پایه افراد برای فراگیری مادام العمر به شمار می آید (بیانیه پراگ، ۲۰۰۳)

انسان در فرایند دسترسی به اطلاعات و استفاده از آن نیازمند است بداند **چه اطلاعاتی؟ در چه زمانی؟ در چه مکانی؟ برای چه هدفی؟ و با چه روشی؟** باید به دست آورد و بکار ببرد. برای پاسخ به این چند «چه» فرد به مهارت هایی مانند تجزیه و تحلیل نیاز اطلاعاتی، شناخت منابع اطلاعاتی، توان جستجوی آنها، ارزیابی آنها، سازماندهی اطلاعات به دست آمده با هدف استفاده موثر از آنها را نیاز دارد.

سواد اطلاعاتی مجموعه ای از توانمندی های
یکپارچه، و مشتمل است بر کشف اندیشمندانه
اطلاعات، درک چگونگی تولید و ارزشگذاری
اطلاعات، و استفاده از اطلاعات در خلق دانش
جدید و مشارکت اخلاقمندانه در مجامع
یادگیری (چارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش
عالی ۲۰۱۶)

اهداف سواد اطلاعاتی

- ۱- توانمندسازی افراد برای دسترسی به اطلاعات و استفاده از آن
- ۲- اطمینان از اینکه افراد بتوانند به طور مستقل نیازهای اطلاعاتی خود را تشخیص داده و مطرح کنند، به اطلاعات مورد نیاز دسترسی پیدا کنند، اطلاعات به دست آمده را ارزیابی و استفاده کنند
- ۳- اطمینان از اینکه افراد بتوانند مهارت های تفکر انتقادی و تحلیلی را در مورد استفاده از منابع اطلاعاتی بیاموزند

۴- اطمینان از اینکه افراد بتوانند بجای استفاده از شیوه آزمون و خطا، روش های لازم برای کسب هر یک از مهارت ها را بیاموزند

۵- اطمینان از اینکه افراد بتوانند هر مرحله از فرایند نیازشناسی، جستجو، بازیابی، مکان یابی، ارزیابی، سازماندهی و ادغام اطلاعات را با دیدی انتقادی مورد توجه قرار دهند

۶- اطمینان از اینکه افراد از حقوق استفاده از اطلاعات آگاه باشند، آن را رعایت کنند و اجازه ندهند دیگران به آن بی توجهی کنند

۷- اطمینان از اینکه افراد بتوانند به صورت خودفراگیر بیاموزند

مقایسه مهارت های سواد اطلاعاتی و مهارت های علم اطلاعات و دانش شناسی

مهارت های لازم برای باسوادان اطلاعاتی	مهارت های حرفه علم اطلاعات و دانش شناسی
تشخیص نیاز اطلاعاتی	تشخیص نیاز اطلاعاتی از مهم ترین فعالیت ها در کارکردهای تخصصی مانند مجموعه سازی، خدمات مرجع است
تدوین راهبرد جستجو	کارشناسان به دلیل آگاهی از شیوه های نمایه سازی، فهرست نویسی و سازماندهی دارای دانش مناسبی در مورد شیوه ها و راهبردهای جستجو دارند
دسترسی به اطلاعات	آشنایی با نظام های رده بندی منابع اطلاعاتی
ارزیابی اطلاعات و منابع اطلاعاتی	آشنایی با شیوه های ارزیابی در دروس مجموعه سازی و مرجع
سازماندهی اطلاعات کسب شده	سازماندهی اطلاعات از دروس اصلی این حوزه است
کاربرد تفکر انتقادی	بیشتر فرایندهای کاری با استفاده از تفکر انتقادی صورت می گیرد: گزینش منابع، تحلیل پرسش، تعیین راهبرد جستجو، ارزیابی درجه ربط در ارزیابی اطلاعات و...
آگاهی از مسائل اقتصادی، حقوقی و اجتماعی مرتبط با کاربرد اطلاعات	اهمیت حقوق پدیدآور و مسائل حقوقی ناشی از عدم رعایت آن در درس مجموعه سازی تاکید شده است

The information literate person can:

Information

Information Literacy

Media Literacy

Research & Library Skills

Critical Literacy

Information Ethics

Visual Literacy

Searching

Critical Reading

Copyright

Computer Literacy, etc.

Boolean Logic, etc.

Critical Thinking, etc.

Security & Privacy, etc.

تاریخچه شکل گیری سواد اطلاعاتی در ایران و جهان

سواد اطلاعاتی اولین بار در کتابخانه های دانشگاهی با به وجود آمدن کتابشناختی ها و دستورالعمل های استفاده از کتابخانه شروع به رشد و نمو کرد. پایه سواد اطلاعاتی به اواخر قرن ۱۹ و اوایل قرن ۲۰ بر می گردد.

بر اساس پژوهش رابرت بین سالهای ۱۸۷۶-۱۹۱۰ در ایالات متحده، حدود ۲۰ کالج و دانشگاه **واحد** پژوهش کتابخانه ای در برنامه درسی خود ارائه می دهند و ۴۰ کالج هنوز این برنامه را ارائه نمی دهند (گراسیان، ۲۰۰۱).

در اروپا آموزش استفاده از کتابخانه در قرن ۱۸
در آلمان و در قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم در
ایالات متحده قرن آغاز شد. در این زمینه رالف
امرسون در ۱۸۵۴ با طرح واژه دانشمندان کتاب
به نقش آموزشی کتابداران در کتابخانه های
دانشگاهی تاکید ورزید.

فعالیت های ملویل دیویی در نیمه دوم قرن
نوزدهم در توسعه مفهوم سواد اطلاعاتی بسیار
موثر بود. وی به مفهوم **کتابداران به منزله**
آموزشگران اشاره کرد. ایشان گفت باید به
کتابخانه به منزله آموزشگاه و به کتابدار به منزله
معلم بنگریم.

بین سال های ۱۹۳۱ تا ۱۹۵۰ لامار جانسون
برنامه آموزشی را برای آشنا کردن دانشجویان با
منابع مرجع، آموزش انفرادی و آموزش مرتبط
با درسها در دانشکده استفن اجرا کرد. این
برنامه موجب شکل گیری جنبش آموزش
کتابشناختی در دهه های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ شد.

یکی دیگر از اقدامات موثر در این زمینه ایده
لویس شورز بود. وی در سال ۱۹۳۵ ایده
دانشکده کتابخانه ای را ارائه کرد.

- کتابخانه باید مرکز دانشکده باشد و دانشجویان را باید به مطالعه
مستقل در کتابخانه ها تشویق کرد
- استادان باید کتابدار-معلم باشند
- کتابخانه در بطن روند آموزش و یادگیری قرار گیرد.

برنامه آموزش استفاده کننده که توسط پاتریش
نپ در کتابخانه دانشکده مانتیث در ۱۹۶۶ با
هدف پرورش مطالعه کنندگان مستقل انجام شد
در توسعه سواد اطلاعاتی موثر بود.

برنامه منابع کتابخانه مدرسه در ایالات متحده با هدف ارتقا آموزش از طریق پیوند بین برنامه های آموزشی کتابخانه با برنامه های آموزشی دبستان و دبیرستان ها اجرا شد.

هدف این برنامه علاوه بر توانمندسازی دانش آموزان در استفاده از منابع اطلاعاتی، کمک به معلمان در ارائه هرچه بهتر درسها با استفاده از انواع منابع اطلاعاتی بود.

سالیوان و دیویس در سال های ۱۹۷۹ نیز برنامه هایی در زمینه **پیوند کتابخانه با آموزش** در ایالات متحده برگزار کردند. برنامه های آموزشی فوق تاکید اصلی خود را بر اهمیت رابطه مثلث گونه بین **آموزش دهنده- کتابدار- فراگیر** قرار دادند.

در دهه ۱۹۶۰ بسیاری از **کتابخانه های دانشگاهی** ایالات متحده برنامه های مفصلی را برای **آموزش کتابشناختی** به دانشجویان ارائه کردند.

در دهه ۱۹۶۰ نیز کتابخانه های عمومی در امریکا برنامه های مفصلی را در زمینه آموزش استفاده کنندگان اجرا کردند و در توسعه سواد اطلاعاتی موثر بودند.

دهه ۱۹۷۰ آموزش استفاده کنندگان جایگاه
سازمانی یافت و بودجه مناسبی برای آن در نظر
گرفته شد و انجمن کتابداران امریکا، موسسه
کارنگی، دانشگاه میشیگان و... به حمایت از
برنامه های آموزش استفاده کنندگان پرداختند.
برنامه ۵ ساله آموزش استفاده کننده در دانشگاه
میشیگان در سال ۱۹۷۰ آغاز شد.

در سال ۱۹۷۰ انجمن کتابداران امریکا اولین راهنمای برگزاری برنامه های آموزش استفاده کنندگان را با عنوان الگویی برای برگزاری برنامه آموزش استفاده کننده بود ارائه کرد.

تاسیس بخش آموزش کتابشناختی در انجمن کتابداران امریکا اقدام دیگری در این حوزه بود. در این زمینه میزگرد بخش آموزش استفاده کننده در انجمن کتابداران امریکا تاسیس شد.

در دهه ۱۹۸۰ مشخص شد که آموزش استفاده
کننده دهه های قبل نمی تواند جوابگوی نیازها
باشد. بدین ترتیب آموزش **سواد اطلاعاتی در**
دهه ۸۰ جایگزین آموزش استفاده کننده قرار
گرفت.

در اواخر دهه ۱۹۸۰ مفهوم سواد اطلاعاتی با
برگزاری همایش مجمع ملی سواد اطلاعاتی به
صورت یک مفهوم ملی در آمد و در سال ۱۹۹۰
مجمع ملی سواد اطلاعاتی تاسیس شد.

تاسیس **موسسه سواد اطلاعاتی** در انجمن کتابخانه های دانشکده ای و پژوهشی و اجرای دو برنامه آموزشی گسترده در امریکا قدم دیگری در توسعه آموزش سواد اطلاعاتی بود.

در انگلستان نیز انجمن کتابخانه های دانشکده ای، ملی و دانشگاهی اقدام به توسعه سواد اطلاعاتی کرد

آموزش استفاده کنندگان کتابخانه ها در **ایران**
نخستین بار در ترجمه یک مقاله در اوایل دهه
۱۳۶۰ مطرح شد و این مفهوم در ادبیات
دانشگاهی مطرح گردید.

در اولین سمینار اطلاع رسانی پزشکی در
۱۳۶۷ در مشهد مقاله ای در زمینه سواد
اطلاعاتی ارائه شد که این دومین اقدام در این
زمینه بود.

در سال ۱۳۷۶ مفهوم سواد اطلاعاتی توسط پریخ و تقوی مورد اشاره قرار گرفت و این دو نقش مهمی در شکل گیری و توسعه مفهوم سواد اطلاعاتی در کشور داشتند.

کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی فعالیت گسترده ای را در زمینه آموزش سواد اطلاعاتی در ۱۳۷۸ آغاز کرد و نشریه تازه های اطلاع رسانی و مهارت های اطلاع یابی را منتشر کرد.

در دانشگاه علوم پزشکی مشهد در سال ۱۳۷۵ برنامه آموزشی با هدف آموزش استفاده کنندگان در بهره گیری از منابع کتابخانه برگزار شد و بعد از آن برنامه مشابهی در دانشگاه شریف نیز برگزار گردید.

برگزاری همایش آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در خرداد ماه ۱۳۸۳ در مشهد گام بزرگی در این زمینه بود.

در میان کتابخانه های عمومی در زمینه آموزش سواد اطلاعاتی می توان به کتابخانه آستان قدس در برگزاری کارگاه ها و کلاس ها و همچنین تهیه انواع بروشور اشاره کرد.

اطلاعات چیست؟

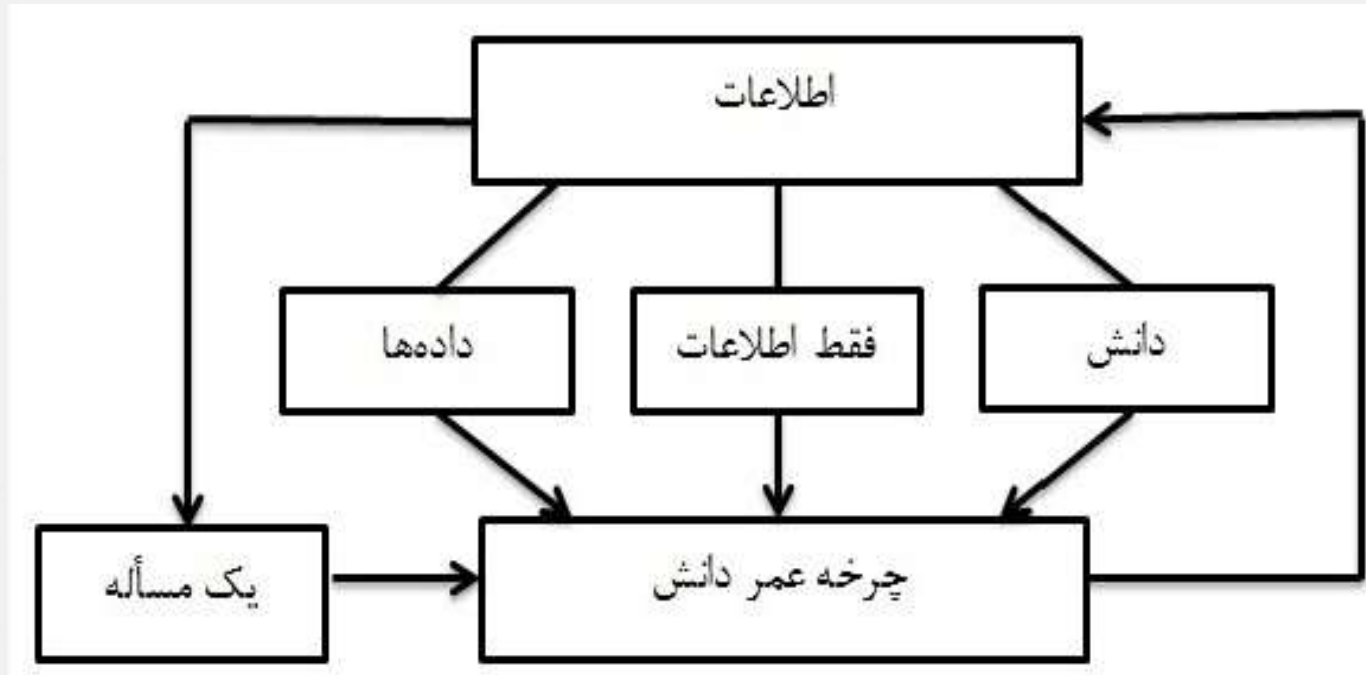

هرم اشتباه درک شده

نردبان دانش

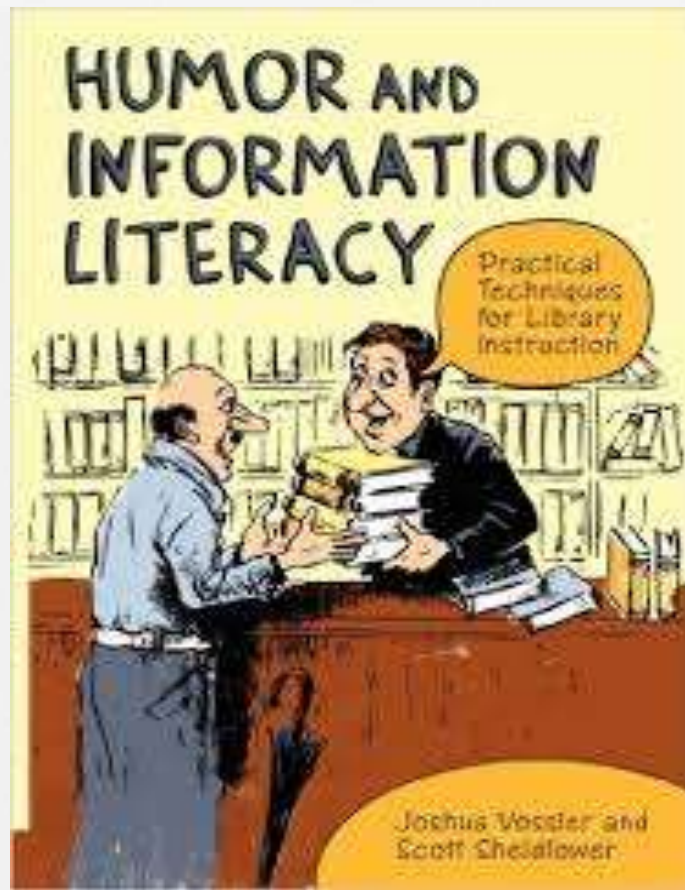

از هرم خارج شده و به چرخه تبدیل شده است

انفجار اطلاعات

تشویش اطلاعاتی

آلودگی اطلاعاتی

□ ویژگی های اطلاعات:

تحلیلی analytical information	رخدادگانی factual information
<ul style="list-style-type: none"> - تفسیر و تحلیلی بر اطلاعات رخدادگانی است - معمولا توسط کارشناسان تولید می شود - اغلب در کتب و مقالات مجلات یافت می شود	<ul style="list-style-type: none"> - گزاره ای درباره یک رویداد انجام شده و یا موجود - کوتاه است - نیاز به توضیح ندارد - اغلب در منابع مرجع و آماری وجود دارد

عینی objective	ذهنی subjective
حاصل از بررسی نظرگاه های مختلف	حاصل از یک دید و منظر

□ اطلاعات از کجا سرچشمه می گیرد:

اطلاعات دست سوم	اطلاعات دست دوم	اطلاعات دست اول
<p>- در مقایسه با اطلاعات دست دوم از منبع اصلی خود بیشتر فاصله گرفته</p> <p>- راهنمای شما به اطلاعات دست دوم است</p> <p>- نمونه: کتابشناسی آثار انتقادی درباره یک پدیداور-</p> <p>نمایه مقالات ادواری های عمومی- فهرست کتابخانه</p>	<p>- از منبع اصلی خود جدا شده و بازآرایی گردیده</p> <p>- نمونه: یادداشت های یک دانشجو از درس استاد- مقاله روزنامه که به گزارش یک مطالعه علمی می پردازد- مقاله دایره المعارف</p>	<p>- اولین بار منتشر شده در جایی دیگر منتشر نشده است و فرد دیگری آن را تفسیر، تلخیص یا ارزیابی نکرده است</p> <p>- نمونه: سخنرانی یک دانشمند- گزارش خبری یک رویداد- انتشار اول یک پژوهش علمی- یک اثر هنری اصیل- یک دستنوشته، مکاتبات بین دو نفر، خاطرات روزانه یک نفر، سند تاریخی</p>

□ تمرین:

دفتر خاطرات روزانه - مقاله روزنامه - کتابی درباره تاریخ جنگ جهانی دوم -
دستورهای داده شده به یک پرستار - دستور پخت یک غذا - یک رمان
پرفروش

ذهنی	عینی	
		دست اول
		دست دوم
		دست سوم

□ کیفیت اطلاعات:

منبع سوم	منبع دوم	منبع اول	معیارهای ارزیابی
			هدف
			مخاطب
			اعتبار
			تهیه کننده
			تازگی
			دقت
			نوع انتشار
			دست اول یا دوم
			کیفیت در ارتباط با نیاز اطلاعات

Login

Google Custom Search

home

about sconul

news

events

publications

sconul access

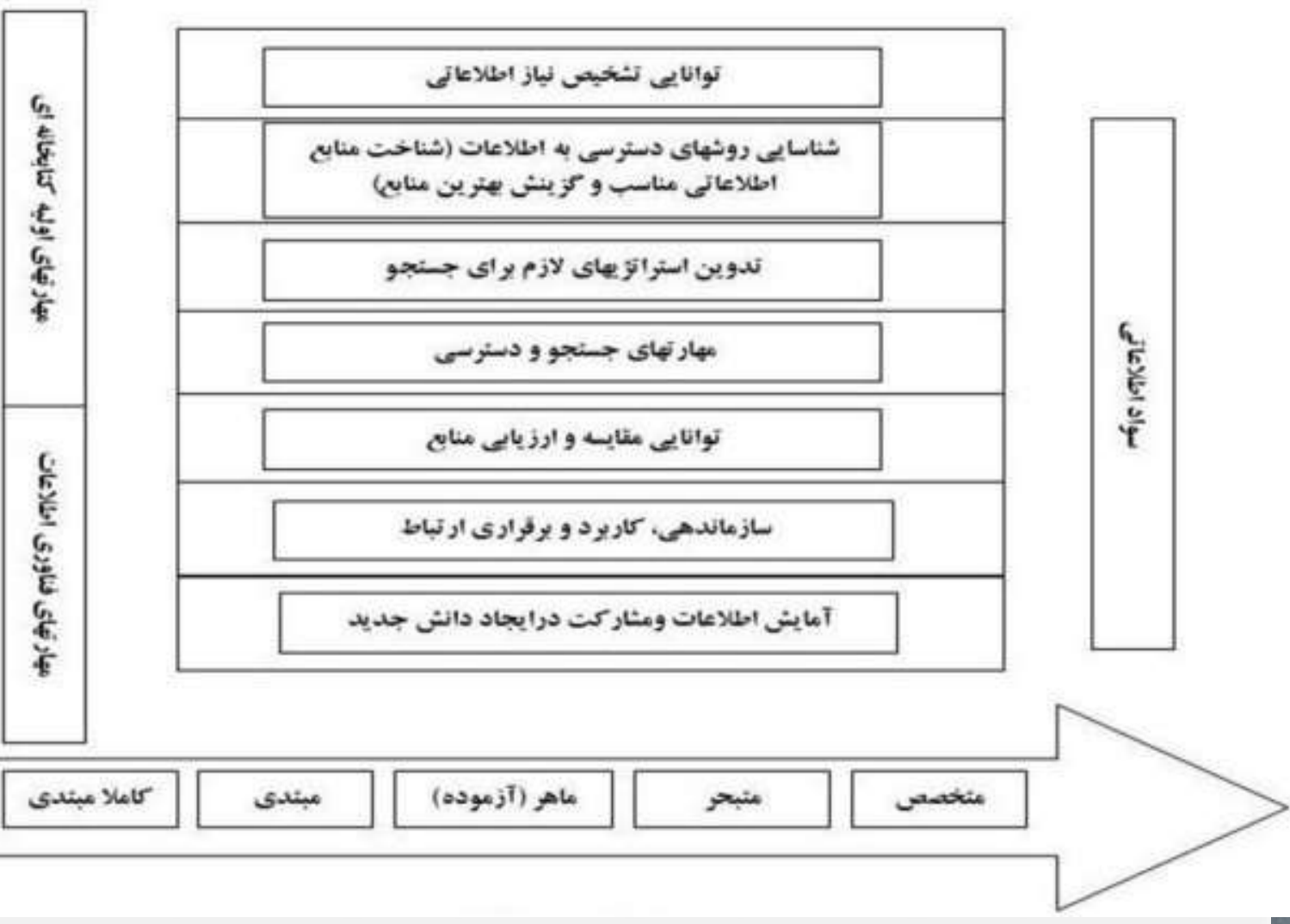
Seven Pillars of Information Literacy

A model defining core abilities and understandings of information literacy in higher education.

User Experience and Success

Seven pillars model

<https://www.sconul.ac.uk/>

هفت مهارت سواد اطلاعاتی در مدل اسکال ۱۹۹۹

کتاب الکترونیکی e-books	کتاب چاپی printed books
عدم احساس مالکیت	ایجاد اعتماد به نفس
وابستگی به ابزار	کنجکاوی
داشتن احساس غیر واقعی	تشخص
احساس ناخوشایند از دنیای مجازی	احساس ارتباط با مولف
کم حوصلگی	احساس مالکیت
فاقد تاثیرگذاری مانند کتاب	ارزش کتاب به عنوان یک شی قابل لمس
کمک به درک مطلب از طریق ترکیب صوت و متن	ایجاد باور به افزایش دانش
کاهش سختی حمل کتاب در استفاده بلند مدت	ابزار توسعه مطالعه
افزایش تمایل به اشتراک ایده	احساس شادابی در ارتباط با دنیای واقعی بجای دنیای مجازی
تغییر الگوی مطالعه	احساس لذت از لمس واقعیت و نزدیکی به آن
	تقویت حافظه
	افزایش تمرکز
	درک عمیقتر مطلب
	تعامل فیزیکی با کتاب
	تاثیر بر یادگیری

Guidelines, Standards, and Frameworks

Alphabetical List

● Listing by Topic

Policies and Procedures for Standards, Guidelines, and Frameworks

Email | Print | Cite | Share This Page

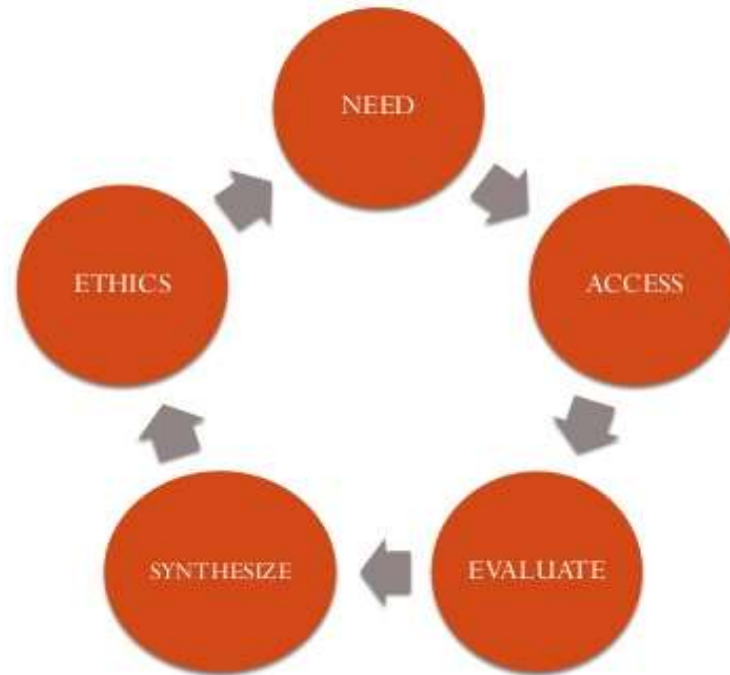
Guidelines, Standards, and Frameworks

ACRL Standards, Guidelines, and Frameworks

<http://www.ala.org/acrl/standards>

ACRL Standards

با سواد اطلاعاتی ماهیت و گستره اطلاعات مورد نیاز خود را تشخیص می دهد

با سواد اطلاعاتی به شکل موثر و کارآمد به اطلاعات مورد نیاز خود دست می یابد

با سواد اطلاعاتی اطلاعات و منابع اطلاعاتی را نقدانه ارزیابی و اطلاعات انتخاب شده را با دانش قبلی خود تلفیق می کند

با سواد اطلاعاتی چه به صورت انفرادی و چه به صورت عضوی از یک گروه، اطلاعات را برای یک مقصود خاص به صورت موثر مورد استفاده قرار می دهد

با سواد اطلاعاتی بسیاری از مباحث اقتصادی، حقوقی و اجتماعی مرتبط با کاربرد اطلاعات را درک می کند و در استفاده از آن مسائل اخلاقی و حقوقی را رعایت می کند.

پنج مهارت سواد اطلاعاتی در مدل ای. سی. آر. ال. ۲۰۰۰

استاندارد اول:

سواد اطلاعاتی می تواند ماهیت و گستره اطلاعات مورد نیاز خود را تشخیص دهد

شاخص های عملکردی

۱. باسواد اطلاعاتی فردی است که نیاز به اطلاعات را تعیین، و آن را به روشنی بیان می کند

۲. دانشجوی باسواد اطلاعاتی طیف متنوعی از انواع و اشکال مختلف منابع بالقوهٔ اطلاعات را شناسایی می کند

۳. دانشجوی باسواد اطلاعاتی هزینه‌ها و منافع مترتب بر کسب اطلاعات مورد نیاز را مورد توجه قرار می‌دهد

۴. دانشجوی باسواد اطلاعاتی، ماهیت و گستره نیاز اطلاعاتی را مورد ارزیابی مجدد قرار می‌دهد

سنجه های برآیندی (خروجی):

- برای تعیین یک موضوع تحقیقاتی یا دیگر نیاز اطلاعاتی، با استادان مشورت می کند و در بحث های کلاسی، گروه های کاری، و بحث های الکترونیکی شرکت می کند.

- بر مبنای اطلاعات مورد نیاز، صورت مسئله ای تهیه و پرسش هایی را تدوین می کند.

- منابع عمومی اطلاعات را برای آشنایی بیشتر با موضوع مورد نظرش، بررسی می‌کند.

- مفاهیم و واژه‌های کلیدی توصیف کننده آن نیاز اطلاعاتی را تعیین می‌کند.

- می‌داند که اطلاعات به صورت رسمی و غیررسمی، چگونه تولید می‌شود، سازماندهی می‌شود، و اشاعه می‌یابد.

- تشخیص می‌دهد که دانش را می‌توان در قالب شیوه‌هایی سازماندهی کرد که بر نحوه دسترسی به اطلاعات، مؤثر باشد.

- ارزش و تفاوت‌های منابع بالقوه اطلاعات را در انواع قالب‌های آن (مانند چندرسانه‌ای، پایگاه داده، پایگاه وب، داده مجموعه، شنیداری / دیداری، کتاب) می‌شناسد.

مقصود و مخاطب منابع بالقوه اطلاعات (مانند عامه پسند در برابر علمی، جاری در برابر تاریخی) را می‌شناسد.

منابع ردیف اول و دوم را از هم تمیز می‌دهد و می‌داند که استفاده و اهمیت آنها برای هر رشته، با دیگری چه تفاوت‌هایی دارد.

- برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز و برای درک بافتار آنها، امکان فراگیری یک زبان یا مهارت تازه (مثلا یک زبان خارجی یا یک مهارت مبتنی بر رشته) را مورد توجه قرار می دهد.

- برای کسب اطلاعات مورد نیاز، یک طرح کلی و برنامه زمانی واقع بینانه تعریف می کند.

- به منظور پالایش، بازبینی یا تصحیح پرسش، نیاز اطلاعاتی اولیه را بررسی می کند.

□ تدوین پرسش (مساله) پژوهشی

موضوع کلی	آلودگی	بازاریابی	تغذیه
موضوع محدود شده	آلودگی هوا	ایران خودرو و بازاریابی	رژیم غذایی و فواید تغذیه
موضوع خاص شده	آلودگی هوا در تهران	ایران خودرو و بازاریابی بین المللی	گیاهخواری
پرسش پژوهش	برای جلوگیری از آلودگی هوا در تهران چه می توان کرد؟	اقدامات بازاریابی ایران خودرو در فروش های بین المللی چیست؟	فواید تغذیه ای گیاهخواری چیست

□ تمرین
تدوین پرسش (مساله) پژوهشی

			موضوع کلی
			موضوع محدود شده
			موضوع خاص شده
			پرسش پژوهش

□ فرایند پژوهش موفقیت آمیز

- پژوهش همواره فرایندی چند مرحله است
- پژوهش اغلب بین رشته ای است
- درباره موضوع مورد نظرتان به صورت کلی فکر کنید و سپس حوزه موضوعی آن را اخص و جزئی کنید
- هر چیزی را که پیدا می کنید محل و چگونگی دست یافتن به آن را ثبت کنید

□ مقاله نویسی گام به گام - برنامه دانشگاه رود آیلند

- پژوهش بازتاب زندگی واقعی است، چرا که در خود زندگی واقعی در جریان است.
- آنان می توانند پژوهشی با کیفیت انجام دهند.
- فرایند پژوهش در سراسر زندگی ما و در آنچه که اصطلاحاً یادگیری مادام العمر نامیده می شود تداوم دارد

□ مقاله نویسی در شش گام

۱. برنامه ریزی مقدماتی
۲. روزنگار پژوهش
۳. کتابشناسی گزارمانی از منابع مورد استفاده
۴. کتابشناسی گزارمانی منابع استفاده نشده
۵. نمونه فیزیکی از منابع پژوهش
۶. منابع مرتبط ولی گوناگون

□ نوشتن کتابشناسی گزارمانی

عناصر یک کتابشناسی گزارمانی

- هدف کتاب

- سودمندی

- روایی

- روزآمدی

- پوشش و دامنه

- شیوه تنظیم

- سهولت استفاده

□ نمونه یک کتابشناسی گزارمانی

List, c. information research. Hunt publishing, 2002

کارلا لیست، کتابدار مدرسه که برنده جایزه هم شده در این کتاب اطلاعات را تعریف و تبیین می کند و برای انجام پژوهش دستورالعمل گام به گام ارائه می دهد. وی در هفت فصل کتاب خود به سازماندهی اطلاعات، فناوری، ارائه، تحلیل، ارزیابی و استناددهی اطلاعات می پردازد. کتاب داری کتابشناسی، واژه نامه و نمایه است و مخاطبان آن دانشجویان هستند. این منبع برای دانشجویان کم تجربه مفید است.

□ ادواری ها

مجلات دانشگاهی، بررسی شده یا داوری شده	ادواری های حرفه ای، تجاری، صنعتی یا موضوعی	مجلات عامه پسند و روزنامه ها	معیار
			عنوان
			دوره انتشار
			نویسنده-طول مقاله
			کاغذ، تصاویر
			طرز بیان-مخاطبان
			هدف-دسترس پذیری- چکیده
			ارجاع

استاندارد دوم:

با سواد اطلاعاتی می تواند به شکل موثر و
کارآمد به اطلاعات مورد نیاز خود **دسترسی**
پیدا کند

شاخص های عملکردی:

۱. مناسب ترین روش های تحقیق یا سامانه های بازیابی اطلاعات را برای دسترسی به اطلاعات مورد نیاز، بر می گزینند.
۲. باسواد اطلاعاتی راهبردهای کاوش را به صورت اثربخش طرح ریزی و اجرا می کند.
۳. باسواد اطلاعاتی، اطلاعات را با استفاده از روش های مختلف به صورت درون خطی یا حضوری بازیابی می کند.

۴. باسواد اطلاعاتی در صورت نیاز، راهبرد کاوش را تصحیح می کند.

۵. باسواد اطلاعاتی، اطلاعات و مآخذ آن را استخراج، ثبت، و مدیریت می کند.

سنجه های برآیندی (خروجی):

- روش های مناسب تحقیق (مانند تجربی آزمایشگاهی، شبیه سازی، کار میدانی) را شناسایی می کند.

- یک طرح پژوهشی متناسب با روش تحقیق مورد نظر تهیه می کند.

- کلیدواژهها، مترادف ها، و واژههای مرتبط با اطلاعات مورد نیاز را تعیین می کند.

- واژگان کنترل شده خاص رشته یا منبع بازیابی اطلاعات را بر می گزینند.

- با استفاده از فرامین مناسب (مانند عملگرهای بولی، کوتاه سازی، و مجاورت برای موتورهای کاوش؛ و ابزارهای سازماندهی داخلی مانند نمایه (پایانی) کتاب، برای سامانه ای که برای بازیابی اطلاعات انتخاب شده، راهبرد کاوش را طراحی می کند.

- از طرح‌های مختلف رده بندی یا دیگر نظامها (مانند سامانه های شماره بازیابی یا نمایه نامه ها) برای مکانیابی منابع اطلاعاتی در کتابخانه یا برای شناسایی جایگاه های ویژه جستجوی حضوری استفاده می کند.

- برای بازیابی اطلاعات ردیف اول از پیمایش، نامه نگاری، مصاحبه، و دیگر اشکال پرسش استفاده می کند.

- برای تعیین این که آیا باید از سامانه های بازیابی اطلاعات یا روشهای پژوهش جایگزین استفاده شود، کمیت، کیفیت، و ربط نتایج کاوش را ارزیابی می کند.

- نقایص اطلاعات بازیابی شده را مشخص می نماید تا تعیین کند که آیا راهبرد کاوش باید اصلاح شود یا خیر.

- کاوش مورد نظر را در صورت نیاز با راهبردهای اصلاح شده، تکرار می کند.

□ اصطلاحات جستجو

مفهوم ۱	مفهوم ۲	مفهوم ۳
استعمال دخانیات	افسردگی	نوجوانان
یا	یا بهداشت روانی	یا
سیگار	یا	همسالان
یا	خلق و خو	یا جوانان
توتون		یا
یا		دانش آموزان دبیرستانی
نیکوتین		یا
		دانشجویان

□ دیگر ابزار پژوهش: کارشناسان و سازمان ها

- حجم سهام معامله شده در تاریخ ... چقدر بوده است؟
- تعداد خانوار جمعیت روستایی کشور در سال... چند درصد بوده است؟
- تعداد شرکت های حاضر در بورس تهران در سال... چند نفر بوده است؟

- سالنامه آماری کشور
- معاونت سلامت وزارت بهداشت
- مرکز آمار ایران
- بورس اوراق بهادار تهران

□ فهرست و جستجوی بدون ابزار

استاندارد سوم:

با سواد اطلاعاتی، اطلاعات کسب شده را
نقادانه **ارزیابی** می کند و با اطلاعات پیشین
خود **تلفیق** می کند

شاخص های عملکردی:

۱. باسواد اطلاعاتی ایده های اصلی را که باید از اطلاعات گردآوری شده استخراج شوند، تلخیص می کند.

۲. باسواد اطلاعاتی معیارهای اولیه را تبیین می کند و آن ها را هم برای ارزیابی اطلاعات و هم برای ارزیابی مآخذ به کار می گیرد.

۴. باسواد اطلاعاتی، ایده های اصلی را به منظور ساخت مفاهیم جدید، با هم ترکیب می کند.

۵. باسواد اطلاعاتی برای تعیین ارزش افزوده، تعارضات، یا دیگر ویژگی های منحصر به فرد اطلاعات، دانش جدید را با دانش قبلی مقایسه می کند.

۶. باسواد اطلاعاتی تعیین می کند که آیا دانش جدید تأثیری بر نظام ارزشی فرد دارد یا نه و برای رفع تفاوت ها، گام هایی بر می دارد.

۷. باسواد اطلاعاتی اعتبار درک و تفسیر خود از اطلاعات را از طریق گفتمان با دیگر افراد، متخصصان موضوعی، و/یا پژوهندگان، اثبات می کند.

۸. باسواد اطلاعاتی تعیین می کند که آیا در پرسش اولیه باید تجدیدنظر شود یا نه.

سنجه های برآیندی:

- متن را می خواند و ایده های اصلی را بر می گزیند.
- مفاهیم متنی را مجدداً به زبان خود بیان می کند و داده ها را با دقت انتخاب می کند.
- مطالبی را که بعداً بنا به مناسبت نقل خواهند شد، کلمه به کلمه مشخص می کند.

- به منظور ارزیابی اعتبار، صحت، دقت، وثوق، مناسبت، و دیدگاه یا سوگیری موجود، اطلاعات اخذشده از منابع مختلف را بررسی و مقایسه می کند.

- پیشداوری، تقلب، یا دستکاری [در اطلاعات] را تشخیص می دهد.

- بافتار فرهنگی، فیزیکی، و دیگر بافتارهایی را که بستر خلق اطلاعات بوده‌اند تشخیص می دهد و تأثیر بافتار بر تفسیر اطلاعات را درک می کند.

- تعیین می کند که آیا اطلاعات، نیاز پژوهش یا دیگر نیازهای اطلاعاتی را برطرف کرده یا نه.

- برای تعیین این که آیا اطلاعات موجود، با اطلاعات مورد استفاده و برگرفته از مآخذ دیگر تعارض دارد یا آن را تأیید می کند، آگاهانه از معیارهای برگزیده استفاده می کند.

- نظریه ها را با فنون متناسب رشته (مانند شبیه سازی، آزمایش، و ...) آزمون می کند.

- دقت احتمالی را به وسیله پرسش از مآخذ داده ها، محدودیت های مربوط به ابزارها یا راهبردهای گردآوری اطلاعات، و معقول بودن نتایج، تعیین می کند.

- دیدگاه های متفاوتی را که در متون با آنها مواجه می شود بررسی می کند.

- تعیین می کند که آیا دیدگاه هایی را که با آنها رویارو می شود، بپذیرد یا رد کند.

- در بحث های کلاسی و دیگر بحث ها شرکت می کند.

- در سخنگاه های ارتباطی الکترونیکی (مانند پست الکترونیکی، تابلوی اعلانات الکترونیکی، و اتاق گپزنی) که برای تشویق گفتمان در خصوص موضوع مورد نظر و در راستای کلاس درس طراحی شده اند، شرکت می کند.

- از طریق سازوکارهای گوناگون (مانند مصاحبه، پست الکترونیکی، و لیست سرو) دیدگاه های کارشناسی را جستجو می کند.

□ ارزشیابی کتاب با استفاده از ملاک های ارزیابی

- الف. اطلاعات کتابشناختی را بررسی کنید:
- صلاحیت و اعتبار، تخصص، سوابق آموزشی، تجارب
  - شغلی و حرفه ای مولف
  - تاریخ نشر
  - ویراست یا تجدید نظر
  - ناشر

ب. به تحلیل محتوا پردازید

- هدف

- مناسبت

- دامنه و پوشش منبع

- عینیت

- کیفیت نگارش

□ اطلاعات وب معیارهای ارزیابی آن

- هدف سایت و مخاطبان مدنظر
- اعتبار و اشتهار پدیدآور
- دقت و روایی اطلاعات سایت
- روزآمدی و تازگی اطلاعات موجود در سایت
- عینیت یا سوگیری سایت
- ساختار و مسیریابی در سایت

استاندارد چهارم

با سواد اطلاعاتی چه به صورت انفرادی و چه به منزله عضوی از گروه به شکل موثر از اطلاعات برای انجام هدف خاص استفاده می کند

شاخص های عملکردی:

۱. باسواد اطلاعاتی، اطلاعات جدید و قبلی را در طرح ریزی و خلق یک محصول یا عملکرد بخصوص، به کار می بندد.

۲. باسواد اطلاعاتی فرایند توسعه آن محصول یا عملکرد را بازنگری می کند.

۳. باسواد اطلاعاتی این محصول یا عملکرد را به شکل مؤثری در اختیار دیگران نیز قرار می دهد.

سنجه های برآیندی:

- محتوای اطلاعاتی را به گونه ای (در قالب سرفصل ها، پیش نویس ها، طرحواره ها، ...) سازماندهی می کند که مقاصد، و شکل محصول یا عملکرد را پشتیبانی کند.

- اطلاعات جدید و قبلی - مشتمل بر نقل قول ها و تفسیرها - را طوری با هم تلفیق می کند که مقاصد مترتب بر آن محصول یا عملکرد را پشتیبانی کنند.

- متن، تصاویر، و داده های دیجیتالی را در هنگام لزوم چک و اصلاح می کند و آنها را از محل و قالب اصلی و اولیه، به یک بافتار جدید منتقل می کند.

- از فعالیتهای مرتبط با فرایند جستجو، ارزیابی، و انتقال اطلاعات، یک دفتر روزنامه یا صورت عملیات تهیه می کند.

- درخصوص موفقیت ها و شکست های گذشته و در خصوص راهبردهای جایگزین، تأمل می کند.

- رسانه و قالبی را برای ارتباط بر می گزیند که بیشترین کمک را به حصول مقاصد مترتب بر محصول یا عملکرد، و مخاطبان مورد نظر بنماید.

- به صورت شفاف، و با سبکی ارتباط برقرار می کند که مؤید مقاصد مخاطبان مورد نظر باشد.

- طیفی از برنامه های کاربردی فناوری اطلاعات را برای خلق محصول یا عملکرد به کار می گیرد.

- اصول طراحی و ارتباط را [در محصول یا عملکرد] به خدمت می گیرد.

استاندارد پنجم:

با سواد اطلاعاتی بسیاری از مباحث اقتصادی، حقوقی و اجتماعی مرتبط با کاربرد اطلاعات را درک می کند و در استفاده از آن مسائل اخلاقی و حقوقی را رعایت می کند.

شاخص های عملکردی

۱. باسواد اطلاعاتی بسیاری از موضوعات اخلاقی، حقوقی، و اجتماعی- اقتصادی مربوط به اطلاعات و فناوری اطلاعات را درک می کند.

۲. باسواد اطلاعاتی از قوانین، مقررات، خط مشی های سازمانی، و آداب مربوط به دسترسی و به کارگیری منابع اطلاعات، پیروی می کند.

۳. باسواد اطلاعاتی در اشاعهٔ محصول یا عملکرد خود، به خاطر استفاده از مآخذ اطلاعاتی، از آن ها قدردانی می کند.

سنجه های برآیندی:

- موضوعات مرتبط با محرمانگی و امنیت در محیط های چایی و الکترونیکی را می شناسد و در خصوص آنها به بحث می پردازد.
- موضوعات مرتبط با دسترسی آزاد در برابر دسترسی غیررایگان به اطلاعات را می شناسد.
- موضوعات مرتبط با سانسور و آزادی بیان را می شناسد.
- درک خود از دارایی فکری، حق تکثیر، و استفاده عادلانه از مواد دارای حق تکثیر را نشان می دهد.

- در بحث های الکترونیکی، با رعایت شیوه های مقبول (مانند آداب شبکه) شرکت می کند.

- برای دسترسی به منابع اطلاعات از گذرواژه های تأیید شده یا دیگر اشکال شناسه کاربر استفاده می کند.

- با خط مشی های سازمانی در خصوص دسترسی به منابع اطلاعاتی، هماهنگی می کند.

- در استفاده از منابع اطلاعاتی، تجهیزات، سامانه ها، و امکانات، رسم امانتداری را حفظ می کند.

- متن، داده، تصویر، و صدا را به صورت قانونی کسب، ذخیره، و منتشر می کند.

- درک خود از آنچه را که سرقت ادبی است نشان می دهد و اثری را که قابل انتساب به دیگران است، به عنوان اثر خود عرضه نمی کند.

- نشان می دهد که خط مشی های سازمانی مرتبط با پژوهش بر روی آزمودنی های انسانی را درک می کند.

- شیوه مستندسازی مناسبی را بر می‌گزینند و همواره از آن شیوه برای ذکر مآخذ استفاده می‌کند.

- در موارد نیاز، یادداشت‌های مربوط به اعطای مجوز استفاده از مواد دارای حق تکثیر را ذکر می‌کند.

مهارت های پیش نیاز فراگیری سواد اطلاعاتی

۱- سواد رایانه ای و فناوری اطلاعات

الف. فناوری های که دانشجو را در **شناسایی و دسترسی** به اطلاعات کمک می کند مانند اینترنت، پست الکترونیکی، فهرست های رایانه ای، پایگاه های اطلاعاتی، وب سایت ها، پورتال ها و...

ب. فناوری های که دانشجو را در **سازماندهی اطلاعات** کمک می کند مانند power point, access, word, procite, endnote

۲- تفکر انتقادی

شیوه ای از تفکر است که به شک در مورد ماهیت وجود عناصر و پدیده های ناشناخته می پردازد و آنها را با دانسته های خود مقایسه و نهایتاً نتیجه گیری مبتنی بر واقعیت می پردازد

۳- تفکر تحلیلی

تفکر تحلیلی یعنی تجزیه یک پدیده با اجزای تشکیل دهنده آن و قرار دادن اجزا در یک بافت و ساختار جدید با هدف تولید اطلاعات جدید

۴- آشنایی یا زبان انگلیسی

برنامه ریزی برای آموزش سواد اطلاعاتی در کتابخانه علوم پزشکی

۱- سنجش نیازهای کاربران:

- شناسایی پیشینه موضوعی کاربران
- تعیین مفاهیم مورد نیاز برای یادگیری
- سنجش مهارت های پیش نیاز برای آموزش سواد اطلاعاتی مانند زبان انگلیسی، فناوری اطلاعات و...
- تعیین زمان برگزاری برنامه ها

۲- مراحل برنامه ریزی:

- تعیین هدف برای برنامه های آموزشی
- تعیین نیروی انسانی برای اجرای برنامه ها شامل مدرسان و گروه های پشتیبان
- تعیین مدرسین
- تعیین امکانات و تسهیلات لازم برای برگزاری دوره

۳- انتخاب نوع برنامه برای آموزش سواد اطلاعاتی

- برنامه های آموزشی انفرادی
- برنامه های گروهی مانند بازدیدهای جمعی، کارگاه ها یا کلاس های رسمی

ارزیابی برنامه های آموزشی سواد اطلاعاتی:

طراحی و تولید منابع آموزشی

- زیبایی

- ساختار

- سبک نگارش

- تبلیغات و آگاهی رسانی

ارزیابی برنامه های آموزشی سواد اطلاعاتی:

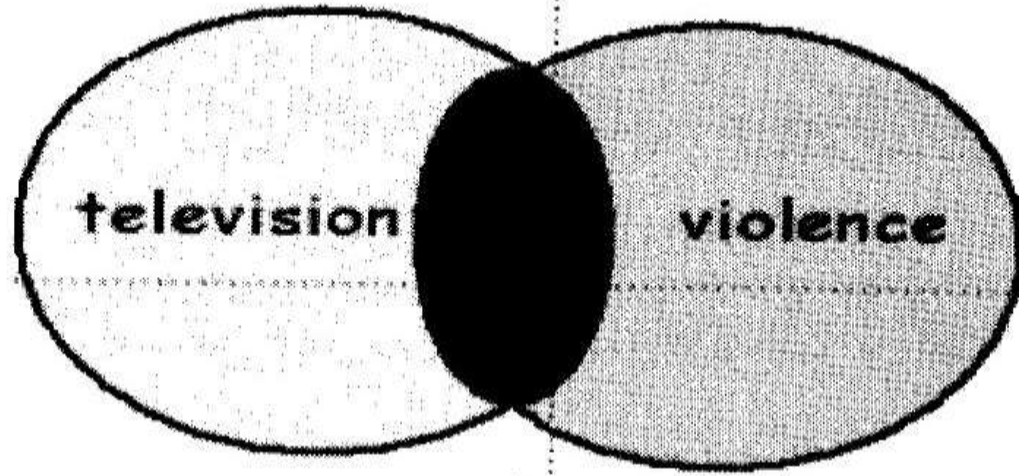
۱. مشاهده
۲. مصاحبه
۳. پرسشنامه
۴. تحلیل محتوا

راهنمای جستجو

اپراتورهای بولین (Boolean Operators) اساس جستجوی بولین بر پایه اپراتورهای AND, OR , NOT است.

اپراتور AND

اپراتور AND هنگامی مورد استفاده قرار می گیرد که درصدد **محدود کردن** نتیجه جستجو باشیم. هنگامی که این اپراتور بین دو یا تعداد بیشتری کلید واژه قرار داده می شود به این معنا است که کاربر، از نظام می خواهد که فقط **اقلامی که تمامی آن کلید واژه ها در آن آمده و تاثیر یکی بر دیگری مورد بحث قرار گرفته است** بازیابی شود به همین دلیل، نتیجه جستجو محدودتر می شود.

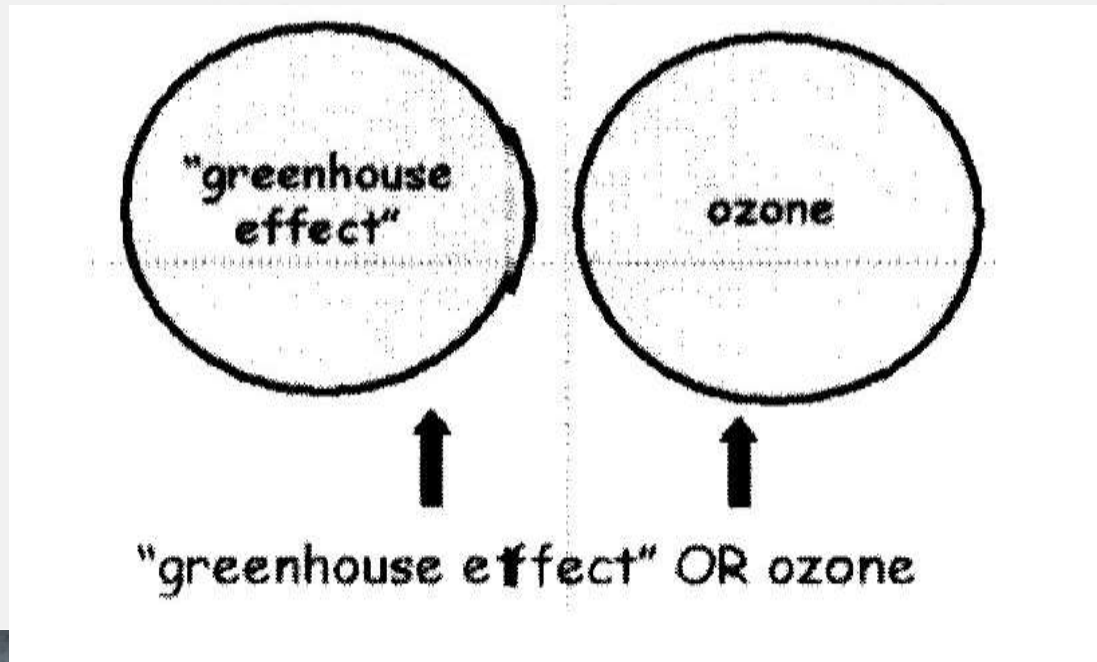

television AND violence

اپراتور بولین AND

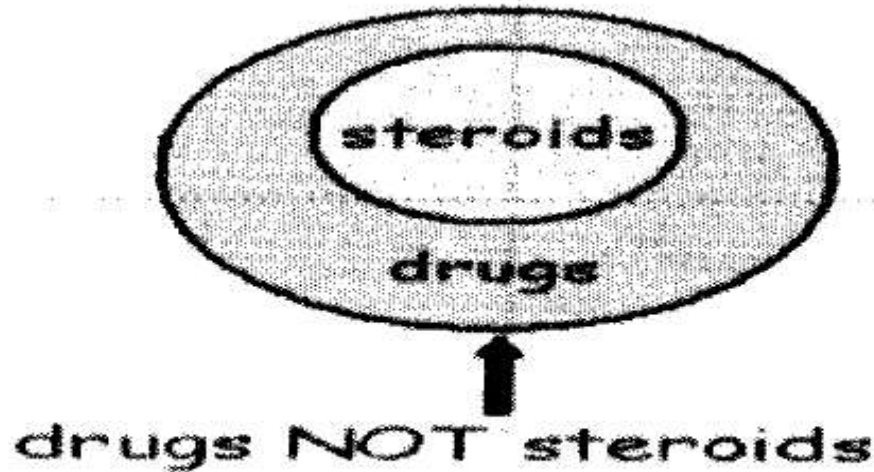
اپراتور OR

اپراتور دیگری است که وارد کردن آن بین دو یا چند کلید واژه به معنای **گسترش** حوزه جستجو است. هنگامی که این اپراتور مورد استفاده قرار گیرد به معنای این است که تمامی مدارکی که هر کدام از کلید واژه ها صرفاً در آنها آمده است بازیابی شود.

اپراتور NOT یا BUT

سومین اپراتور بولین که کمتر از بقیه استفاده می شود اپراتور NOT است که همچنین اپراتور BUT هم نامیده می شود. این اپراتور هنگامی استفاده می شود که قصد **حذف** کلید واژه ای را داشته باشیم.

اپراتور بولین NOT

جستجوی تودرتو

هنگامی که از اپراتورهای مختلف بولین در یک جستجو استفاده می شود باید از روشی به نام **تودرتو** استفاده شود. بر این اساس کلیدواژه هایی را که می خواهیم یکی از آنها هر بار بازیابی شوند در پرانتز قرار دهیم. در این روش تقدم و تاخر عملگرها اهمیت داشته و جمله داخل پرانتز بر عبارت دیگر تقدم خواهند داشت.

Liver AND (cat OR dog OR horse) NOT mouse

جستجوی عبارتی

جستجوی عبارتی شامل کلید واژه هایی است که باید کنار یکدیگر بیایند. از این اپراتور هنگامی استفاده می شود که کلید واژه های مورد نظر کاربر حتما در کنار یکدیگر و همچنین به نظمی که وارد می کند پشت سر هم بیایند. در این روش اغلب عبارت مورد جستجو در داخل گیومه قرار می گیرد. جستجوی عبارتی برای جستجوی اسامی، مفاهیم و عین عنوان ها بکار می رود. مثلا با وارد کردن عبارت "heart attack" عین عبارت جستجو می شود.

جستجوی موضوعی

در این روش مفهوم یا موضوعی خاص مورد جستجوست. در واقع این جستجو اطلاعاتی را درباره کلیدواژه موضوعی مورد نظر بازیابی می کند. حتی اگر کلیدواژه وارد شده دقیقا در مدرک مورد بازیابی ذکر نشده باشد.

جستجوی مجاورتی

جستجوی مجاورتی شامل کلیدواژهایی می شود که کاربر می خواهد نزدیک یکدیگر بیایند. در این حالت کاربر کلیدواژه‌های مهم را تشخیص می دهد و آنها را به فاصله نزدیک یکدیگر قرار می دهد. به بیانی دیگر **بین عبارات جستجو ارتباط موقعیتی نه معنایی** تعیین می شود تا از ریزش کاذب جلوگیری بعمل آید. مهمترین عملگرهای جستجوی مجاورتی **W** و **PRE** است. عملگرهای مجاورتی در جستجوی ساده و پیشرفته بکار می روند.

W/N: برای تعیین فاصله بین دو کلمه **بدون در نظر داشتن تقدم** کلمات بکار می رود. برای مثال با وارد کردن عبارت pain W/8 morphine رکوردهایی بازیابی می شود که در آن هر دو کلمه pain و morphine با فاصله ۸ واژه یا کمتر از یکدیگر قرار گرفته باشد.

PRE/N: برای تعیین فاصله بین دو کلمه **با در نظر داشتن تقدم** کلمه اول بکار می رود. برای مثال با وارد کردن عبارت pain PRE/8 morphine رکوردهایی بازیابی می شود که در آن کلمه pain با فاصله ۸ واژه یا کمتر از کلمه morphine قرار گرفته باشد.

Alert

سیستم آگاهی رسانی جاری است که به صورت خودکار و متناوب شما را از آخرین اطلاعات مربوط به یک جستجو آگاه می کند. برای عضویت و استفاده از این امکان نشانی پست الکترونیکی تان دریافت می شود تا اطلاعات جدید برای شما ارسال شود.

آراس اس: Rich Site Summary

روشی ساده برای دسترسی به تازه ترین اخبار موجود در یک سایت است. برای استفاده از آر اس اس باید برنامه خبرخوان را تهیه کرد. این برنامه اخبار و اطلاعات سایت مورد نظر را که به رایانه شما منقل شده است را نشان می دهد. با استفاده از آر اس اس بدون آنکه نیازی باشد به سایت های مختلف بروید می توانید مطالب آنها را بر روی صفحه به ترتیب مورد نظرتان مشاهده کنید.

جستجوی میدانی

جستجوی میدانی توانایی محدود کردن جستجو به فیلدی خاص است. به طور معمول فیلدهای مختلفی در نظامهای بازیابی اطلاعات در نظر گرفته می شوند که کاربر، از آن طریق می تواند جستجوی خود را محدود کند.

توانایی محدود کردن جستجو به فیلدی معین مانند عنوان، موضوع، چکیده و مولف میزان ربط مدرک بازیابی شده را افزایش می دهد. نماد هر فیلد اعم از نویسنده، چکیده و غیره مشخص شده است. مثلا ti نماد فیلد عنوان (title)، su نماد فیلد موضوع (subject) می باشد.

جستجوی زبان طبیعی

جستجوی مبتنی بر منطق بولین، به عنوان موثرترین راه برای بازیابی اقلام مربوط در نظام های بازیابی اطلاعات پیوسته، در میان کتابداران به عنوان واسطه های اطلاعاتی مورد پذیرش قرار گرفته است. اما امروزه جستجو با زبان طبیعی نیز جایگاهی هرچند کوچک را به خود اختصاص داده است (تمایلو و پکر، ۱۹۹۸).

جستجو بر پایه پردازش به زبان طبیعی بنا شده است که در سالهای اخیر در کانون توجه نظام های بازیابی اطلاعات و تعامل انسان و رایانه قرار گرفته است (کریمر، ۲۰۰۲).

در جستجو به زبان طبیعی، کلید واژه یا مفاهیم کلیدی و مهم از متن سوال استخراج نمی شوند بلکه سوال به همان صورت مطرح شده به سیستم داده می شود. مثالهای زیر نمونه ای از جستجو به زبان طبیعی می باشند:

What is the distance in miles from the earth to the sun?

Who was the first Afro-American to win the Nobel prize in literature?

What is the definition of opaque?

نمونه هایی از موتورهای جستجو به زبان طبیعی عبارتند از :

ASK (www.ask.com)

Homerweb (www.homerweb.com)

Brainboost (www.brainboost.com)

Vroosh (www.vroosh.com/adv-search.html)

Answerbus (www.answerbus.com)

جستجوی استنادی

جستجوی استنادی به این صورت عمل می کند که معمولا نویسندگان در رشته ها و موضوعات مختلف به آثار مربوط به اثری که در حال تالیف آن هستند استناد می کنند، سپس آن استنادات را در بخش منابع و مآخذ می آورند، حال از این منابع می توان برای بازیابی منابع مربوط استفاده نمود. به علاوه، با مراجعه به آثار استناد شده می توان از منابع و مآخذ آنها منابع مربوط دیگری را بازیابی نمود (ژاک سو، ۲۰۰۴).

سایر امکانات جستجو

- کوتاه سازی
- ریشه سازی
- محدودیت زبانی
- حساسیت به حروف بزرگ و کوچک
- محدود کردن زمانی

کوتاه سازی

کوتاه سازی، عمل اضافه کردن علامتی به ابتدا یا انتهای ریشه یک کلمه، برای بازیابی حالات مختلف آن کلمه است. در بیشتر نظامهای بازیابی اطلاعات علامتی که به کار می رود ستاره (*) است.

ریشه سازی

استفاده از این اپراتور به کاربر اجازه می دهد تا کلماتی را بازیابی کند که فقط در یک یا دو حرف با یکدیگر فرق دارند.

مثال ریشه سازی

مثلا برای بازیابی کلمات woman,women می توان این کلمه را به شکل wom*n تایپ کرد. علامت ستاره موجب می شود که هر دو حالت کلمه بازیابی شود.

محدودیت زبانی

برخی از نظامهای بازیابی اطلاعات، مدارکی را که به زبانهای مختلف تالیف شده است، نمایه می کنند. محدودیت زبانی در واقع توانایی محدود کردن جستجو به زبان مورد نظر کاربر است.

نمونه ۱: وب ۲ و وب ۳

- نسخه مدرن وب با قابلیت‌های پیشرفته و دینامیک (پویا)
- ویژگی‌های کاربرمدار
- ویژگی‌های تعاملی
- ویژگی‌های معنایی

نمونه ۲: کتابخانه ۲

- نرم افزار پیشرفته تر
- استفاده از قابلیت‌های وب ۲
- دخالت کاربر در طراحی نرم افزار کتابخانه
- امکان افزودن فایلها به کتابخانه
- امکان افزودن بازخورد
- امکان ایجاد بخش شخصی (My Library)

نمونه ۳: کتابخانه من My Library

- ایجاد حساب شخصی
- امکان بازخورد دهی به کتابخانه
- دسترسی به سابقه جستجو
- امکان افزودن نقد کتاب
- امکان ذخیره رکوردهای بازیابی شده در یک
- امکان رتبه بندی کتابها
- پایگاه فرعی
- امکان چت با سایر کاربران
- امکان افزودن رکوردهای سایر پایگاهها
- امکان ایمیل کردن نتایج جستجو
- امکان افزودن فایلها مرتبط خود
- امکان ایمیل کردن فایلها
- دسترسی به سابقه امانت
- امکان اشتراک کتابخانه با دیگران

نمونه ۴: منابع دسترسی آزاد Open Access

○ دسترسی آزاد به منابع برای همگان در اینترنت و فراهم ساختن امکان مطالعه، دانلود کردن، کپی برداری، پرینت، جستجو، و یا پیوند دادن به متن کامل منابع بدون پرداخت پول اما با رعایت قانون کپی رایت

○ بهره گیری از منابع و پورتالهای دسترسی آزاد برای توسعه خدمات

انواع منابع دسترسی آزاد

وبسایتهای مجلات

راهنمای مجلات دسترسی آزاد

◦ Directory of Open Access Journals

◦ 10,095 Journals: 1,792,898 Articles

◦ 5,951 searchable at Article level

راهنمای کتابهای دسترسی آزاد

◦ Directory of Open Access Books

◦ 2467 Academic peer-reviewed books
from 79 publishers

انواع (ادامه)

- وب سایتهای ناشران
- وب سایتهای سازمانها (مخازن سازمانی)
- **Organizational repository**
  - پایگاه مقالات دانشگاه فردوسی مشهد
  - ۳۱۰۰۰ عنوان مقاله از اعضای هیئت علمی این دانشگاه
  - راهنمای مخازن دسترسی آزاد
- Directory of Open Access Repositories
- Over 2600 repositories

دسترسی آزاد به مقالات علمی

- Publications 3546
- Articles 7,100,000
- Free full-text articles 2,344,449
- بخشهای جداگانه برای ناشران، پژوهشگران، کتابداران

Web of Science Web of Knowledge

o 54,833,144 sources

o پایگاههای جهانی استنادی

o نشان دهنده شبکه استنادها

o نشان دادن ارتباط منابع (مقالات) با هم

o نشان دادن نویسندگان مرتبط با هم

o نشان دادن نویسندگان هسته (کلیدی)

o ارائه انواع گزارشهای استنادی

SCOPUS

- پایگاه استنادی مقالات با بیش از ۲۱۰۰۰ عنوان مجله از بیش از ۵۰۰۰ ناشر معتبر
- با ویژگی استنادی

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

Inbox (14,576) - Fattah... Lis Administrative Database x W Library 2.0 - Wikipedia, the ISC پایگاه استنادی علوم جهان اسلام

www.isc.gov.ir/?lan=fa

سوالات متداول   پرسش و پاسخ   ارتباط با ما   درباره ما   ریاست   صفحه اصلی

ISC

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام

گزارش های استنادی نشریات فارسی

نمایه استنادی علوم ایران

طلایه داران علم ایران

فهرست مندرجات فارسی

پایگاه همایش های پراستاد فارسی

نظام آگاهی رسانی استنادی فارسی

نظام شاخص های عملکردی نشریات فارسی

مقالات پراستاد و داغ

رتبه بندی دانشگاه ها و موسسات تحقیقاتی ایران

نظام آماری تولید علم ایران

اطلس علم ایران

منوگ اصلی

- درباره ما
- واحدهای پایگاه
- انتشارات
- طرح های پژوهشی
- آئین نامه ها
- سمینارها
- سرویس دهنده پست الکترونیک

تابلو اعلانات

انبارها

سامانه ارسال مقالات مجلات معتبر با قالب XML

سامانه ارسال مجلات علمی به ISC

سامانه ثبت گردهمآیی های برگزار شده ایران

سامانه ثبت همایش های علمی در حال برگزاری

نشریات اصلی ISC

فهرست نشریات مهوب شورای راهبردی

مرب تاثیر نشریه های پژوهشی و ترویجی

برحسب وزارت علوم، بهداشت و دانشگاه آزاد

نشریات معتبر کشور

رشد نخگان دانش ایران (زند)

سامانه نقشه های علمی

آمار تولید علم

آرشیو اخبار

آذر-1393	آبان-1393	مهر-1393
شهرور-1393	مرداد-1393	تیر-1393
خرداد-1393	ارمبیهشت-1393	فروردین-1393
اسفند-1392	بهمن-1392	دی-1392

4 آذر 1393

اخبار و رویدادها

https://www.google.com/url?sa=t&rc=1&source=web&cd=1&ved=0CB8QF4A&url=http%3A%2F%2Fwww.isc.gov.ir%2F%3Flan%3Dfa&e=KIDWLGBoa-PeyvgMgF&usq=AFQjCNE37LDob-et5UDnsVomDok-gtpC&sig2=r/1bvrzASvHE2-p0vq...

امکانات ISC

- گزارش استنادی نشریات فارسی
- نمایه استنادی علوم ایران
- طلایه داران علم ایران
- فهرست مندرجات فارسی
- پایگاه همایش های پراستناد فارسی
- نظام آگاهی رسانی استنادی فارسی
- نظام شاخص های عملکردی نشریات فارسی
- مقالات پراستناد و داغ
- رتبه بندی دانشگاه ها و موسسات تحقیقاتی ایران
- نظام آماری تولید علم ایران
- اطلس علم ایران

پایگاه های اطلاعاتی تخصصی: میزبان های خارجی و فارسی

میزبان های پیوسته خارجی

The Dialog Corporation www.dialog.com

دیالوگ در سرتاسر جهان عمده ترین ارائه دهنده خدمات پیوسته اطلاعات به سازمانهایی است که در جستجوی اطلاعات برای رقابت با دیگر شرکتها و سازمانهای در زمینه هایی چون تجارت، دانش، مهندسی و مالیه و حقوق هستند. خدمات دیالوگ را می توان به شش خدمت تقسیم نمود:

۱. خدمات وب پایه
۲. خدمات اینترنت
۳. خدمات کاربردی رومیزی
۴. تحویل نامه فوری
۵. محصولات کلاسیک که از طریق تل نت در دسترس هستند
۶. خدمات پرتال

میزبان های پیوسته خارجی

EBSCO Publishing www.epnet.com

ایسکو ناشر مجله نیست بلکه یکی از پیشتازان ارائه دهنده پایگاههای جستجوی آنلاین و کتاب الکترونیک برای کالجها، دانشگاهها، کتابخانههای عمومی، بیمارستانها، مؤسسات درمانی، شرکتهای مؤسسات دولتی و مدارس است که دسترسی آن را خریداری کردهاند. این پایگاه اسناد اطلاعاتی سایر ناشران را در یک جا جمع آوری کرده است. در این صورت دانشگاهها میتوانند بجای خریداری هر یک از این انتشارات با خریداری از این پایگاه اطلاعاتی، از مجموعهی این انتشارات بهره مند گردند، شامل مقالات، کنفرانسها و گزارشها است. این بانک اطلاعاتی بزرگترین بانک علمی چندمنظوره تمام متن دنیاست که اختصاصاً برای مؤسسات تحقیقاتی و دانشگاه طراحی شده است.

Elsevier Engineering Information Inc.

www.ei.org

در اوایل سال ۱۹۹۸ شرکت اطلاعات مهندسی که از سال ۱۸۸۴ به تهیه و چاپ نمایه نامه مهندسی و سپس به تولید پایگاه اطلاعاتی کامیندکس بر اساس همان نمایه چاپی مشغول بود، توسط الزویر ساینس خریداری شد و به این ترتیب Elsevier Engineering Information پایه گذاری شد. هم اکنون شرکت الزویر بیش از ۷۰۰۰ کارمند در ۲۴ کشور دنیا دارد و به حدود ۳۰ میلیون دانشمند، دانشجو و متخصص خدمات ارائه می دهد. همچنین ۶۰۰ هزار نویسنده با این شرکت و موسسه بزرگ همکاری می کنند. در حال حاضر این انتشارات در حدود ۲۷۰۰ مجله را منتشر می کند و تاکنون بیش از ۲۰ هزار کتاب که از برجسته ترین کتب علمی جهان هستند منتشر کرده است.

ScienceDirect

www.sciencedirect.com

ساینس دایرکت یکی از بزرگترین مجموعه های الکترونیکی می باشد که از سال ۱۹۹۷ توسط Elsevier در زمینه های علوم، تکنولوژی و پزشکی تهیه و ارائه می شود. ساینس دایرکت سرویس اطلاعات الکترونیکی برای دسترسی به مجلات تمام متن علمی از انتشارات Elsevier است. پایگاه ساینس دایرکت در بر گیرنده موارد زیر است:

بیش از یک چهارم اطلاعات علمی دنیا در زمینه فنی مهندسی و پزشکی بصورت آنلاین
بیش از ۳۷۰۰ مجله علمی داوری شده
بیش از ۲۵۰۰۰ کتاب
بیش از ۱۳ میلیون مقاله تمام متن
دسترسی به اطلاعات مقالات مربوط به شماره های قدیمی مجلات از جلد اول
دسترسی به اطلاعات مقالات در حال چاپ
امکان دسترسی به میزان استنادات مقالات از طریق اتصال به بانک Scopus

Ingenta connect

www.ingentaconnect.com

این کارگزار، پیشگامان تهیه و انتشار اطلاعات و پایگاه‌های مقالات تمام متن، چکیده و استناد است و امکان دسترسی به ۲۸ هزار نشریه از بیش از ۲۰۰ ناشر در همه زمینه‌های موضوعی را فراهم می‌آورد. اینجنتا کانکت، کارگزاری است که پایه‌های اولیه شکل‌گیری آن در سال ۱۹۹۱ گذاشته شد (رایت، ۲۰۰۴) اما به طور رسمی با نام اینجنتا در سال ۱۹۹۸ تاسیس شد (تنوپیر، ۲۰۰۲). این کارگزار از پیشگامان تهیه و انتشار اطلاعات و پایگاه‌های مقالات تمام متن، چکیده و استناد می‌باشد و امکان دسترسی به ۲۸ هزار نشریه از بیش از ۲۰۰ ناشر در همه زمینه‌های موضوعی را فراهم می‌آورد (تنوپیر، ۲۰۰۳، ۲۰۰۲). این کارگزار در زمینه خدمات تحویل مدرک نیز فعالیت دارد. لازم به ذکر است که امکان جستجوی رایگان اطلاعات کتابشناختی مقالات و نیز تعیین پایگاه اطلاعاتی دارنده آن مقاله، از طریق این میزبان وجود

OCLC

www.firstsearch.com

ا.اس.ال.سی که از دهه ۱۹۷۰ خدمات گوناگونی را برای کتابخانه ها در سراسر جهان ارائه نموده است، از سال ۱۹۹۱، First Search را که مجموعه ای متنوع از ۷۸ پایگاه اطلاعاتی در زمینه های موضوعی مختلف است، ارائه می نماید (تنوپیر، ۱۹۹۴). از سال ۱۹۹۱، First Search را که مجموعه ای متنوع از ۷۸ پایگاه اطلاعاتی در زمینه های موضوعی مختلف است، ارائه می نماید و بوسیله آن امکان دسترسی به ۵۲ میلیون پیشینه کتاب شناختی WorldCat و سیستم امانت بین کتابخانه ای نیز فراهم می شود. برخی از پایگاه های اطلاعاتی این میزبان تولید خود ا.سی.ال.سی بوده و برخی دیگر نیز از سایر تولید کنندگان خریداری و ارائه میشود. رابط کاربر آن به پنج زبان انگلیسی، فرانسه، اسپانیایی، ژاپنی و چینی وجود دارد.

Thomson ISI

www.isinet.com

موسسه اطلاعات علمی ( ) Information Institute for Scientific بانک اطلاعات ISI مرکزی در سال ۱۹۶۰ بوسیله یوگن گرفیلد تاسیس شد. این موسسه بعداً توسط آقای تامسون و هلت گیر خریداری شد و در حال حاضر بعنوان موسسه اطلاعات علمی تامسون شناخته می شود. این موسسه قسمتی از شرکت بیلیون دلاری آقای تامسون است. این پایگاه، اطلاعات کتابشناختی مقالات را همراه با چکیده آنها و همچنین اطلاعات کتابشناختی منابع مورد استفادهشان ارائه می کند. یکی از ویژگی های WOS پوشش موضوعی کامل آن است که آن را ابزاری مناسب جهت جستجوی اطلاعات در تمامی رشته ها بخصوص موضوعات بین رشته ای می سازد.

Thomson ISI
www.isinet.com

Web of Science شامل سه قسمت است که عبارتند از:

Science Citation Index

پوشش زمانی: این از سال ۱۹۶۱ به بعد.

پوشش موضوعی: علوم، پزشکی، کشاورزی، فنی و مهندسی، علوم رفتاری و علوم اجتماعی؛ البته در زمینه هایی مانند علوم اجتماعی وسعت اطلاعات ارائه شده به اندازه ی نمایه استنادی علوم اجتماعی نیست.

پوشش اطلاعاتی: دسترسی جاری و گذشته نگر به اطلاعات کتابشناختی، چکیده های نویسندگان و مراجع استنادی بیش از ۵۹۰۰ ژورنال فنی و علوم پایه در بیش از ۱۵۰ رشته.

Web of Science شامل سه قسمت است که عبارتند از:

Science Citation Index

پوشش زمانی: این از سال ۱۹۶۱ به بعد.

پوشش موضوعی: علوم، پزشکی، کشاورزی، فنی و مهندسی، علوم رفتاری و علوم اجتماعی؛ البته در زمینه هایی مانند علوم اجتماعی وسعت اطلاعات ارائه شده به اندازه ی نمایه استنادی علوم اجتماعی نیست.

پوشش اطلاعاتی: دسترسی جاری و گذشته نگر به اطلاعات کتابشناختی، چکیده های نویسنده و مراجع استنادی بیش از ۵۹۰۰ ژورنال فنی و علوم پایه در بیش از ۱۵۰ رشته.

Social Science Citation Index

پوشش زمانی: ۱۹۷۲ به بعد.
پوشش موضوعی: علوم اجتماعی، جامعه شناسی، مردم شناسی، ارتباطات، رفاه و خدمات اجتماعی، علوم تربیتی، روانشناسی، مدیریت و علوم سیاسی.
پوشش اطلاعات: این پایگاه دربرگیرنده ی اطلاعات مقاله های بیش از ۱۷۰۰ مجله ی معتبر جهان است. ۵۰ موضوع را در زمینه علوم اجتماعی پوشش می دهد. همچنین به صورت موردی از ۳۳۰۰ مجله ی علمی دیگر در سطح جهان نیز مقالاتی را گزینش می کند.

Arts & Humanities Citation Index

پوشش زمانی: ۱۹۸۵ به بعد.
پوشش موضوعی: هنرهای زیبا، هنرهای نمایشی، باستانشناسی، معماری، ادبیات، فلسفه ، دین و تاریخ.
پوشش اطلاعات: حدود ۱۱۳۰ عنوان مجله

Wiley

<http://www3.interscience.wiley.com/cgi-bin/home>

این شرکت از سال ۱۹۹۷ از طریق Wiley InterScience امکان دسترسی پیوسته به هزاران مجله تمام متن، خدمات مرجع، کتاب های الکترونیکی و پایگاه های اطلاعاتی در زمینه های علوم، تکنولوژی و پزشکی را فراهم نموده است.

Ovid Technologies, Inc

www.ovid.com

اوید که سابقاً با نام BRS معروف بود، از پیشگامان بین‌المللی خدمات اطلاعاتی دانشگاهی و تحقیقاتی علوم پزشکی، حقوق، الکترونیک، آموزش و تجارت است. این شرکت در سال ۱۹۸۵ تأسیس شد. اکنون اوید امکان دسترسی به ۱۲۰۰ مجله و بیش از ۳۰۰ پایگاه اطلاعاتی و بیش از ۱۶۰ عنوان کتاب الکترونیکی را فراهم نموده است. Ovid اغلب در زمینه نمایه‌های تخصصی فعالیت دارد. این میزبان در سال ۲۰۰۴ با سیلورپلاتر ادغام شده است. هر دو میزبان از طریق طراحی یک درگاه مشترک به ارائه پایگاه‌های اطلاعاتی و سایر منابع اطلاعاتی مشغولند.

ProQuest (Bell-Howell)

www.proquest.com

بل - هاول که سابقاً به UMI معروف بود، در سال ۱۹۳۸ تاسیس شد که فرم میکروفیلمی مجلات را تهیه می نمود. اکنون این شرکت امکان دسترسی به یکی از بزرگترین مخازن محتوایی پیوسته در جهان را فراهم می کند. امروزه دانشجویان، اعضای هیأت علمی، محققان و کاربران کتابخانه ها در سراسر جهان، از طریق خدمات اشتراکی ProQuest به بیش از ۴ هزار روزنامه و مجله، بیش از ۱/۵ میلیون پایان نامه، تعداد زیادی پایگاه اطلاعاتی و طیف وسیعی از منابع، دسترسی دارند.

H.W. Wilson Company

www.hwwilson.com

شرکت ویلسون با تولید ۱۵ پایگاه تمام متن مجلات، ۷ پایگاه زندگی نامه، ۱۸ پایگاه نمایه و ۸ پایگاه چکیده، ۵ مجموعه فهرست، یک پایگاه تصاویر هنری و تعداد زیادی تک نگاشت مرجع، به ارائه اطلاعات و خدمات مشغول است. پایگاه های آن هم به صورت چاپی و هم اکنون به صورت الکترونیکی بر روی لوح فشرده WilsonDisc CDROM و نیز از طریق وب WilsonWeb قابل دسترس است. ضمن اینکه این پایگاه ها توسط کارگزاران دیگر نیز ارائه می شود.

Wolters Kluwer

www.wolters-kluwer.com

والترز کلور با ادغام دو شرکت kluwer و wolters Samson در سال ۱۹۸۷ بوجود آمد. این شرکت از ناشران و فراهم آورندگان جهانی خدمات و تولیدات اطلاعاتی در زمینه های سلامت، مالیات، حسابداری، خدمات مالی و صنفی، آموزشی و حقوقی است. در سال ۲۰۰۵ کلور با اشپرینگر ادغام شده و مجموعه بزرگی را تشکیل داده است. پایگاه اطلاعاتی آنها به صورت تمام متن و به صورت پیوسته در اختیار کاربرانی که پایگاه را مشترک هستند، قرار دارد.

netlibrary

www.netlibrary.com

این پایگاه توسط ا.سی.ال.سی در ماه اوت ۱۹۹۹ ایجاد شد و هم اکنون حدود یکصد هزار جلد کتاب الکترونیکی علمی، مرجع و داستانی و غیر داستانی را در قالب های HTML و PDF شامل می شود.

مجموعه سازی این کتابخانه الکترونیکی برای عضو کتابخانه براساس قوانین سنتی صورت می گیرد. این بدان معناست که هر کتابخانه براساس نیازهای اطلاعاتی کاربران خود و در موضوعات خاص، کتاب های مورد نظرش را با تعداد نسخه های مشخص سفارش می دهد. دسترسی به کتاب ها ۲۴ ساعته است. اما مدت زمان امانت گرفتن کتاب براساس درخواست کتابخانه عضو و یا براساس میزان استفاده از هر کتاب مشخص می شود. از آنجا که در این کتابخانه الکترونیکی قوانین سنتی امانت رعایت شده، به ازاء هر نسخه از یک کتاب در یک زمان، فقط یک نفر می تواند از آن استفاده نماید. براین اساس، کتابخانه ها مطابق با نیازهای کاربران خود از هر عنوان کتاب، چندین نسخه را سفارش می دهند.

National Academies Press

<http://www.nap.edu/>

تعداد زیادی از عناوین کتابها در قالب PDF ارائه می شود.

Education Resources Information Center (ERIC)

اریک مرکز منابع اطلاعات آموزش و پرورش (اریک) زیر نظر اداره آموزش و پرورش آمریکا، در سال ۱۹۶۴ بنیاد نهاده شد (تنوپیر، ۲۰۰۴). اریک حوزه علوم تربیتی و زمینه های وابسته به تعلیم و تربیت را تحت پوشش دارد. نشریات و خدمات اریک هم به صورت پیوسته و هم بر روی لوح های فشرده نوری از طریق کارگزاران مختلف قابل دسترسی است. اریک دارای نسخه های رایگان در وب می باشد.

PubMed Central

www.pubmedcentral.nig.gov

PubMed توسط مرکز تکنوژی زیستی ( ) (National Center for Biotechnology
در کتابخانه ملی آمریکا ( ) (National Library of Medicine
در National Institutes of Health (NIH) در سال ۱۹۹۷
وجود آمد. PubMed به عنوان یک ابزار جستجو برای دسترسی به مقالات و مجلات
در سایت ناشران شرکت کننده در این طرح توسعه یافت.
کار PubMed فراهم آوردن اطلاعات کتابشناسی از MEDLINE,
PreMEDLINE HealthSTAR و همچنین مقالات تهیه شده توسط ناشران
(Publisher-Supplied Citation) است.

PubMed همچنین امکان دسترسی و اتصال به پایگاه های اطلاعاتی مربوط به زیست شناسی مولکولی که در سیستم بازیابی Entrez در NCBI وجود دارد را فراهم می نماید. این پایگاههای اطلاعاتی شامل: Protein, Entrez Genomes, Popset: DNA, NCBI taxonomy database می باشد. اطلاعات ذخیره شده در این پایگاه ها، بویژه مدلاین، بطور منظم روز آمد می شود و محققان می توانند گستره وسیعی از اطلاعات پزشکی را در این وب سایت بازیابی نمایند.

میزبان های فارسی

پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران

این پژوهشگاه از سال ۱۳۴۷ با نام مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران کار خود را آغاز نمود. این پژوهشگاه در راستای اطلاع رسانی به جامعه علمی داخل کشور فعالیت میکند و خدمات گسترده ای را اعم از تهیه پایگاه های اطلاعاتی متنوع، تالیف و ترجمه کتاب و فراهم آوری پایگاه های اطلاعاتی لاتین ارائه می دهد.

پایگاه اطلاعاتی علوم کشاورزی:

عنوان اصلی : اگریکولا (پایگاه اطلاعاتی کشاورزی)

پایگاه اطلاعاتی کشاورزی که توسط کتابخانه ملی کشاورزی آمریکا در دسترس قرار گرفته است و حاوی اطلاعات بیش از ۳ میلیون چکیده مقالات مجلات حوزه کشاورزی است. از طریق این پایگاه می توان به آخرین یافته های تحقیقاتی در زمینه های مختلف کشاورزی دست یافت.

پوشش موضوعی: کشاورزی

تعداد رکورد: ۳/۳ میلیون

پوشش زمانی : ۱۹۷۰-

نوع اطلاعات : اطلاعات کتاب شناختی + چکیده

(FSTA) عنوان : پایگاه اطلاعاتی علوم و تکنولوژی غذایی

پوشش موضوعی: بیوتکنولوژی، بیوشیمی، بهداشت و سلامتی، بهداشت عمومی، علوم و تکنولوژی، تحقیق و توسعه، نوشیدنی ها، علوم لبنی، غذا و کشاورزی. تعداد رکورد: بیش از ۶۵۰۰۰۰ رکورد اطلاعات پوشش زمانی: ۱۹۶۹-
نوع اطلاعات: اطلاعات کتاب شناختی+چکیده
منابع اطلاعاتی: مقالات ۲۲۰۰ مجله، کتاب، مقالات کنفرانس ها و ...

عنوان : پایگاه اطلاعاتی علوم پزشکی (Medline)

نوع اطلاعات : رکوردهای سال های ۱۹۶۶-۱۹۷۴ فقط اطلاعات کتاب شناختی را ارائه می دهند و فاقد چکیده می باشند اما رکوردهای سال ۱۹۷۵ به بعد، علاوه بر اطلاعات کتاب شناختی دارای چکیده نیز هستند.

منابع اطلاعاتی: اطلاعات کتاب شناختی و چکیده مقالات بیش از ۴۶۰۰ مجله پزشکی و علوم وابسته به آن که در آمریکا و بیش از ۷۰ کشور جهان چاپ و منتشر می شود. این پایگاه دارای اصطلاحنامه است. مدلاین دارای نسخه های رایگان در وب می باشند.

عنوان : پایگاه اطلاعاتی پزشکی

پوشش موضوعی: این پایگاه گستره موضوعی بسیار وسیعی دارد و حوزه های مختلف پزشکی از جمله: پزشکی بالینی، داروسازی، بهداشت و دندانپزشکی و ... را پوشش می دهد.

عنوان : پایگاه اطلاعاتی علوم پزشکی

منابع اطلاعاتی : مقالات بیش از ۵۰۰۰ مجله تخصصی پزشکی از ۱۱۰ کشور دنیا، کتاب ها، تک نگاشت ها و خلاصه مذاکرات کنفرانس ها. این پایگاه دارای اصطلاحنامه است.

عنوان : پایگاه اطلاعاتی پرستاری (CINAWL)

پوشش موضوعی : پرستاری، پزشکی، بهداشت و مراقبت های بهداشتی و علوم وابسته.

عنوان : پایگاه اطلاعاتی سم شناسی (TOXLINET)

پوشش موضوعی: سم شناسی، داروها، مواد اعتیادآور، محیط زیست، مواد زائد
خطرناک، بهداشت و مراقبت، علوم بهداشتی، آلودگی هوا، مضرات داروهای واکنش زا.

عنوان : پایگاه سرطان (CANCERLIT)

پوشش موضوعی: زیست پزشکی و سایر زمینه های موضوعی مربوط به سرطان.

(EI ComPendex) عنوان : پایگاه اطلاعاتی فنی و مهندسی

پوشش موضوعی: مهندسی سازه، انرژی، محیط، زمین شناسی، بیوتکنولوژی،
الکترونیک، برق و

عنوان : پایگاه اطلاعاتی مهندسی مواد (METADEX)

پوشش موضوعی: مهندسی متالورژی، مهندسی مواد و مواد شامل فلزات، پلیمر و سرامیک، آلیاژها، متالورژی پودر، معدن. این پایگاه اصطلاحنامه پیوسته دارد.

عنوان : پایگاه اطلاعاتی فنی و مهندسی (NTIS)

پوشش موضوعی: مهندسی شهرسازی، علم مواد، مهندسی پزشکی، بیولوژی و ...

عنوان : پایگاه اطلاعاتی انرژی هسته ای (INIS)

پوشش موضوعی: انرژی هسته ای، سوخت هسته ای، راکتورها و ابزارآلات مربوط، علوم و تکنولوژی مهندسی و ... تهیه کننده : آژانس بین المللی انرژی هسته ای.

عنوان : پایگاه اطلاعاتی رایانه

منابع اطلاعاتی: این پایگاه ۲۶۰ مجله را پوشش می دهد که ۲۴۰ عنوان را بصورت تمام متن ارائه می نماید.

عنوان : پایگاه اطلاعاتی علوم پایه

پوشش موضوعی: زمین شناسی شامل : ژئوفیزیک، ژئوشیمی، مهندسی زمین، محیط زیست، هیدرولوژی، اقیانوس شناسی.

پایگاه های اطلاعاتی تخصصی

پایگاه های اطلاعاتی علوم مهندسی:

عنوان : پایگاه اطلاعاتی شیمی

پوشش موضوعی: شیمی، مهندسی شیمی، زیست شیمی، شیمی آلی، شیمی معدنی، شیمی تجزیه، شیمی کاربردی و پتروشیمی.

نوع اطلاعات: اطلاعات کتابشناختی + چکیده

منابع اطلاعاتی: منابع تحت پوشش آن شامل مقالات، مجلات، نقد و بررسی ها، متون کتاب ها، گزارش کنفرانس ها، پایان نامه ها، پروانه ثبت اختراعات گزارش های تحقیقاتی می باشد.

عنوان : پایگاه اطلاعاتی زیست شناسی

پوشش موضوعی: زیست شناسی، زیست شناسی هوا - فضا، شیمی حیاتی، فیزیک زیست، محیط زیست، صنایع غذایی، بیوتکنولوژی، بهداشت، ژنتیک، کشاورزی، گیاه شناسی، ایمنی شناسی، باکتری شناسی، انگل شناسی، دارو شناسی، سم شناسی، جانور شناسی، ویروس شناسی، فیزیولوژی، دامپزشکی و پزشکی.

نوع اطلاعات: اطلاعات کتابشناختی + چکیده

منابع اطلاعاتی: این پایگاه اطلاعات کتابشناختی و چکیده مقالات بیش از ۴۰۰۰ مجله و مقالات کنفرانس ها، کتاب ها، تک نگاشت ها، پروانه ثبت اختراعات را ارائه می نماید.

عنوان : پایگاه اطلاعاتی استنادی علوم اجتماعی

پوشش موضوعی: آمار، ارتباطات، اقتصاد، باستان شناسی، زبان شناسی، تاریخ،
بازرگانی، جغرافیا، جمعیت شناسی، روابط بین الملل، مطالعات خانواده و ...

پایگاه های اطلاعاتی تخصصی

پایگاه های اطلاعاتی علوم اجتماعی

عنوان : پایگاه اطلاعاتی علوم اجتماعی ویلسون

پوشش موضوعی: تجارت، حقوق، جغرافیا، ارتباطات بین الملل، علوم سیاسی، حقوق، روانشناسی، جامعه شناسی. این پایگاه دارای اصطلاحنامه می باشد.

عنوان : پایگاه اطلاعاتی جامعه شناسی

پوشش موضوعی: انسان شناسی، رفتارشناسی، توسعه ارتباطات، بررسی های محیطی، ازدواج و خانواده و ...

عنوان : پایگاه اطلاعاتی روانشناسی

پوشش موضوعی: روانشناسی، روانپزشکی، روان سنجی، عصب شناسی، نظام های ارتباطی، شخصیت، علوم اجتماعی، فرایندها و آثار اجتماعی، جرم شناسی و پزشکی. این پایگاه اصطلاحنامه دارد.

عنوان : پایگاه اطلاعاتی چکیده های علوم کتابداری و اطلاع رسانی (LISA)

پوشش موضوعی: کتابداری، اطلاع رسانی، ذخیره و بازیابی، منابع، ساختمان و تجهیزات، رسانه ها، خدمات فنی، انتقال اطلاعات، پایگاه های اطلاعاتی، ارتباطات و تکنولوژی اطلاعات.

عنوان : پایگاه اطلاعاتی چکیده های علوم کتابداری و اطلاع رسانی (LISA)

پوشش موضوعی: کتابداری، اطلاع رسانی، ذخیره و بازیابی، منابع، ساختمان و تجهیزات، رسانه ها، خدمات فنی، انتقال اطلاعات، پایگاه های اطلاعاتی، ارتباطات و تکنولوژی اطلاعات.

نوع اطلاعات: اطلاعات کتابشناختی + چکیده

منابع اطلاعاتی: این پایگاه رکورد اطلاعاتی از ۵۰۰ مجله را از ۶۸ کشور و ۲۰ زبان را در بر میگیرد.

عنوان : پایگاه اطلاعاتی تمام متن کتابداری و اطلاع رسانی ویلسون

منابع اطلاعاتی و پوشش موضوعی: این پایگاه اطلاعات کتاب شناختی مقالات ۲۰۰ مجله را ارائه می کند که از میان این ۲۰۰ مجله، ۹۱ عنوان آن به صورت تمام متن، ارائه می شود. این پایگاه دارای اصطلاحنامه است.